

Een preek van J.C. Philpot: De erfgenamen des hemels wandelende in de duisternis en de erfgenamen der hel wandelende in het licht

uitgesproken in Stamford, op zondagmorgen 23 oktober 1836 (de vroegste uitgesproken en gepubliceerde) naar een uitgave van L. Dorsman, R'dam, 2^e herziene druk

NB. er zijn recentere Nle uitgaven, ook opnieuw vertaald

NB. er zijn meerdere Engelse versies die van elkaar verschillen kunnen. Voor deze vertaling is de 6^e editie van 1839 gebruikt. In latere edities zijn (soms grote) stukken weggelaten die met name handelen over de praktijken in de Kerk van Engeland (in dit stuk gemarkeerd)

Voorwoord bij de tweede uitgave

De eerste uitgave, van de volgende stof, bestaande uit 1500 exemplaren, reeds uitverkocht, ben ik verplicht een tweede uitgave het licht te doen zien. Ik denk dat er vele lezers, beter in hun schik zouden geweest zijn, als ik de pen bij bladz. 31 had nedergelegd, en mij zelve had gesteld, met alleen het eerste beeld te schetsen. Maar 'Het zwaard dat uit Christus mond gaat,' (Openb. 1:16 Hebr. 4:12) heeft 'twee scherpten,' ééne om het hart zijns volks te doorboren met diepgaande overtuigingen, en de andere 'om te strijden tegen' zijne vijanden, (Openb. 2:16). De last van Jeremia was, 'om uit te wortelen, ter neder te werpen te verwoesten en uit te rukken 'zoowel als 'te bouwen en te planten.' En alleenlijk voor zooverre hij 'het kostelijke van het snoode' uittrok, was hij 'als Gods mond' (15:19). Ezechiël klaagde de profeten aan, die den muur pleisterden met looze kalk, en de vrouwen die kussens naaiden voor alle okselen der armen (Ez. 13:15-18). De zaligmaker stelde de huichelarij der Schriftgeleerden en Farizeëen ten toon (Matth. 23). Stefanus verweet den leden van den raad hunne goddeloosheid, totdat hunne harten berstten (Hand. 7:54). Petrus ontdekte Simon den toovenaar, (Hand. 8:20); en Paulus noemde Elimas, 'een kind des duivels.' (Hand 13:10) en de valsche apostelen te Corinthe, 'dienaars des satans' (2 Cor. 11:15).

Zonder nu evenwel aanspraak te willen maken op een gelijk gezag als dat den profeten en apostelen, hebben wij toch, zoover als wij geestelijk onderscheiden kunnen wat al of niet uit God is, recht van spreken. Die zich niet vereenigen kunnen, met de volle waarheid, toonen door hunne gevoeligheid, dat er iets in hen is, dat het licht niet verdragen kón. Zij hebben een verborgen gevoelen, dat de proef niet doorstaan kan, een verrotten grond van binnen, die het mes vreest. 'Hebt gij mij gevonden, o mijn vijand,' is de vraag van een Achab. 'Doorgrond mij, o God, en beproef mij,' is de bede van een levende ziel. Is er iemand, die mijne uitlegging van de schrift, en de bevindelijk onderwijzingen van den Heiligen Geest, onwaar kan maken, dan ben ik dadelijk gereed, mijn tweede beeld uit deze rede weg te laten. Maar als niemand dit kan doen, 'wie zal mij dan tot leugenaar stellen, en mijne rede valsch verklaren?' (Job 24:25).

4 Maart 1837, JCP

Predicatie

“Wie is er onder U die den Heere vreest die naar de stemme Zijnes knechts hoort, als hij in de duisternis wandelt en geen licht heeft? Dat hij betrouwe op den name des Heeren, en steune op zijnen God. Ziet, gij alle die een vuur aansteekt, die U met spranken omgordt, wandelt in de vlam van uw vuur, en in de spranken die gij ontsteken hebt. Dat geschiedt U van Mijne hand, in smarte zult gij lieden liggen.” Jesaja 50:10-11.

Het woord Gods, schijnt mij toe te gelijken op een uitgestrekte en diepe mijn, waarin allerlei soorten van edele metalen, verborgen liggen. De rotsen en heuvels, als ook de oppervlakte van den grond boven de mijn, kan door iedereen gezien worden maar, 'de schatten die in de duisternis zijn, en de verborgen rijkdommen in de verborgen plaatsen,' (Jesaja 45:3), die beneden liggen, worden sléchts door weinigen gekend. Daarom zijn er vele belijders die niets bezitten dan letterkennis, en vele geleerden heeren, die alleen de letterlijke beteekenis der schrift verstaan. Zij kunnen heel netjes het verband en de geschiedkundige zin van een tekst verklaren, maar van de rijke ader der bevinding, die beneden de oppervlakte der letter ligt, zijn zij even onwetend als de

ezels in Zuid-Amerika, die in het minst geen kennis hebben van de natuur en de waarde van het zilver, dat zij uit de diepte der mijn, naar boven dragen. ‘Zekerlijk daar is een weg voor het zilver en een plaats voor het goud om te smelten. De steenen daarvan zijn de plaatsen voor den Sapphir en het heeft stof als goud. Er is een pad,’ (namelijk dat, het welk door de ziel heen ligt) ‘dat geen vogel kent en dat het oog van den kraai) ‘dat is, de scherpziende, maar onreine belijder’ (Lev. 11:14; Jesaja 35:8) ‘niet heeft gezien.’ Job 38:1,6-7). In deze diepe mijn werken Gods arbeiders geestelijker wijs, en daar de gezegende Geest, hem in de verschillende aderen der geestelijke waarheid leidt, brengen zij ‘de kostelikheden der eeuwige heuvelen,’ te voorschijn, tot troost en bevestiging van Zijn volk. Zoo wordt aan den eenen dienstknecht van Christus klaar licht geschonken over de leer der genade, in zijne ziel geopenbaard, en hem tevens een geopende deur gegeven, om die leer met zalving en kracht te kunnen aandringen. Aan een ander gezonden dienstknecht des Heeren, wordt een Goddelijke kennis medegedeeld, van de diepte van zijn eigen hartskwaal. Daar onder zucht hij; hij is er door belast en beladen, en ontvangt nu een tong als de pen eens vaardigen schrijvers, om de geheime schuilhoeken van een bedriegelijk en bovenmate goddeloos hart, te ontdekken en bekend te maken; terwijl een' ander geestelijk arbeider een hemelsch licht wordt geschonken om onderscheid te kunnen maken, tusschen natuurlijke en bovennatuurlijke godsdienst, daarbij de gave krijgende, om de verschillende bedriegerijen des satans aan te toonen, waardoor hij als een engel des lichts de volken verleidt.

Zoo leidt God de Heilige Geest, gewoonlijk zijne eigene, door Hem uitgezondene dienaren, in den weg die Hij hen zelf geleerd heeft, tot zulke gedeelten van het woord, die hunne eigenene bevinding uitdrukken. Deze verschijnen voor hen in hetzelfde licht dat in hunne zielen geschenen heeft. Zoo zien zij, ‘het licht in Gods licht.’ En wanneer het den gezegenden Geest der waarheid behaagt, licht over een tekst te schenken, wordt die waarheid in een bijzonder licht geplaatst, men kan er bijzonder in komen, en zij geeft een bijzondere geur en zalving van zich. Uit elk gedeelte dier waarheid komt een buitengewone schoonheid, kracht, onfeilbaarheid en sterkte te voorschijn, zoodat elk woord in hemelsche dauw schijnt gedoopt, en elke uitdrukking van honig drupt. Als er op deze wijze een tekst voor mij werd geopend heb ik er als ware het een stralenglans doorheen zien schijnen, en zij scheen mij toe als met Goddelijke schoonheid en gezag bekleed. De woorden waren nauwelijks eenige uren of dagen in mij ziele, of zij vloeiden gestadig van mijne lippen. Ik zag er zulk een volheid in, en gevoelde er zoo zeer de zoetheit van, dat zij het vaste kenteeken voor mij waren, de woorden van den eeuwig levenden God te zijn. En wanneer ik er mede op den predikstoel ging, was het mij gewoonlijk gemakkelijk uit te drukken wat ik in dien tekst gezien had en meestal werd dat woord van kracht ook voor de harten van Gods volk. Op andere tijden evenwel, was die tekst, gelijk ook de andere, voor mij zoo in duisternis gehuld, dat ik als een blinde naar den wand tastte, en het was alsof ik nooit oogen gehad had.

Maar wanneer mijne oogen geopend werden om duidelijk te zien, de wonderen van Gods wet dan geloof ik, dat het is om iets van het onderscheid tusschen natuurlijke en geestelijke godsdienst te ontdekken. En dus gevoel ik mij, zooals gij waarschijnlijk zult hebben opgemaakt van tijd tot tijd verplicht, over dergelijke teksten te spreken als er U een is voorgelezen, waarin de scherpe lijn tusschen dat wat van God en dat, wat van den mensch, wat van den Geest en wat van het vleesch komt, duidelijk wordt getrokken.

In de twee verzen van den tekst nu, vinden wij twee onderscheidene karakters door de hand van den gezegenden Geest geschetst: Het eene, een kind Gods — het andere een kind des duivels; het eene, een erfgenaam des hemels — het andere, een erfgenaam der hel. Van den eersten wordt gezegd, ‘dat hij wandelt in de duisternis en geen licht heeft.’ Van den andere, ‘dat hij zichzelf met spranken omgordt van zijn eigen vuur. De eene wordt aangemoedigd, op den naam des Heeren te vertrouwen, en te steunen op zijnen God’ en de ander daarentegen gedreigd, ‘dat hij in smart zal nederliggen.’

Nu wil ik in het geheel niet zeggen, dat het eene beeld al de kinderen Gods, noch het andere al de kinderen des satans voorstelt. Maar het heeft den gezegenden Geest behaagd, twee tegenovergestelde karakters bij elkander te plaatsen, hen naast elkander te zetten, en, hen zoo in een scherp contrast te stellen. En daarom gevoel ik mij dezen morgen gedrongen, als God er mij toe zal bekwamen, deze twee verschillende beelden te onthullen. In de eerste plaats, omdat ik geloof, dat het eene beeld de ondervinding van vele kinderen Gods gedurende bijna hun gansche leven, of een groot of klein gedeelte daarvan voorstelt, en ten tweede, omdat ik geloof dat het andere beeld, het begin midden en einde, van duizende dode belijders van den tegenwoordigen tijd, aanwijst. En om nu den een uit den ander gemakkelijk te kunnen onderscheiden, opdat wij hem bij het noemen dadelijk

herkennen, zal ik de eene den naam geven van erfgenaam des hemels wandelende in duisternis, en de ander, erfgenaam der hel wandelende in het licht.

De erfgenamen des hemels wandelende in de duisternis

A. De tekst vangt aan, op een plechtigen, bestraffende toon. Zij begint met eene vraag, met een onderzoek als het ware, van de consciëntie, dergenen tot wie zij gerigt is. 'Wie is er onder ulieden die den Heere vreest?' De wijze waarop deze bestraffende vraag gedaan wordt aan den erfgenaam des hemels, toont, vergeleken met de toespraak in het volgende vers tot de erfgenamen der hel, dat het eerste beeld zeer weinig, het tweede zeer dikwijls, voorkomt. Zoo ook de vraag. 'Wie is onder ulieden?' is zoo door den gezegenden Geest gesteld, alsof Hij slechts één persoon uit een groote menigte riep, alsof Hij slechts een enkel karakter aanwees, te midden van een talrijken hoop. Terwijl het woord, 'Ulieden,' 'Wie is er onder ulieden' schijnt aan te wijzen, dat die menigte uit een hoop belijders bestond, dezelfde, tot wie naderhand gezegd werd, 'Ziet, gij alle die een vuur aansteekt.' Wij hebben hier dus een beeld, door den vinger Gods zelf aangewezen, door hemzelve onderscheiden van eene kudde dode belijders, en met Zijn eigen Goddelijk zegel bekrachtigd. Deze levende ziel, dit begenadigd beeld, deze erfgenaam des hemels, door God hier aangewezen, is door den gezegenden Geest met drie teekens verzegeld.

1. Het eerste is, dat 'hij den Heere vreest'
2. het tweede, 'dat hij de stemme zijnes knechts hoort'
3. en het derde, 'dat hij in de duisternis wandelt en geen licht heeft'

Nu willen wij onder Gods zegen, deze drie kenmerken elk afzonderlijk beschouwen.

1. Het eerste kenteken dan van den erfgenaam des hemels, wiens karakter wij zullen trachten af te schetsen is, 'dat hij God vreest.' 'Wie is er onder ulieden die den Heere vreest?' Maar hier ontstaat op eens de vraag, Welke soort van vrees is het die de Heilige Geest verzegelt, met zijne Goddelijke goedkeuring. Is zij uit den hemel of uit de menschen? Vat men deze zaak verkeerd, dan struikelt men en valt, en de geheele zaak is in de war. Wij moeten het dus na de uitslag van een nauwkeurig onderzoek, vatten, als een grondbeginsel der waarheid, dat de vreeze waarvan hier gesproken wordt, niet een vrucht des vleesches, maar een werk des Geestes; geen voortbrengsel der natuur maar een vrucht van den Heiligen Geest is. Dit onderscheid nu, moet zorgvuldig in acht genomen en vast gehouden worden, omdat er eene natuurlijke vreeze Gods bestaat, zoowel als eene geestelijke. De duivelen zelfs gelooven en sidderen. De kinderen Israëls, wier lichamen in de woestijn vielen, vreesden God toen zij 'het geluid der bazuin, dat sterk was,' hoorden (Ex. 19:16) zoodat al het volk in de vergadering, beefde. Saul vreesde God, toen het vreeselijk vonnis in zijn ooren klonk, 'Morgen zult gij en uwe zonen bij mij zijn,' en hij viel zoo lang als hij was op de aarde, en was zeer verbaasd, over de woorden van Samuël,' (1 Sam. 28:20), Felix vreesde God, toen hij beefde, 'terwijl Paulus sprak over rechtvaardigheid, matigheid en het toekomst oordeel,' (Hand. 24:25). Verschrikkingen zijn over de huichelaars' zegt Zophar (Job 20:23-25). 'Wanneer God de kracht Zijnes toorn over hen brengt, en zijn glinsterend zwaard, utt de schede getrokken wordt. En Bildad zegt, (Job 18:11). 'De beroeringen zullen hen rondom verschrikken en hem verstrooijen op zijne voeten.' De vreeze des Heeren dan waarvan in den tekst gesproken word, is geen natuurlijke vrees voor God, noch een vleeschelijk geraas van een schuldig geweten, noch eene verwachting van een toekomst oordeel, noch een beven voor den toekomstenden toorn. Het is ook geene vreeze Gods, die in de ziel word ingedrukt, door datgene wat, 'een godsdienstige opvoeding,' genoemd wordt. Juist daarover spreekt de Heere, het vonnis der verdoemenis uit. (Jesaja 29:13) 'En hunne vreeze waarmede zij mij vreezen, zijn menschengeboden, die hen geleerd zijn.' Het gebeurt in deze dagen van zondagscholen, en bijna algemeene opvoeding, dat men denkt dat de godsdienst evenals taal- en rekenkunde kan geleerd worden. Zij hebben een goede weg des heils ontdekt, een spoorweg naar den hemel, een werktuig om christenen te maken, zooals men te Birmingham spijkers maakt, waar men een stukje ijzer aan den eenen kant in een gat slaat, en het er dan aan den anderen kant als een spijker uit haalt. Zoo maakt men met de catechismus, traktaatjes, godsdienstige anecdoten en passende gebeden, die naar het verstand en den ouderdom zijn ingericht, van een kind, dat als heiden naar de zondagschool gaat, één, dat er als bevestigd christen uitkomt.*

* Men moet mij hier niet verkeerd verstaan. Ik ben niet tegen een goede opvoeding, noch tegen Zondagscholen, Maar heb een afkeer van beide, als zij niet recht worden ter hand genomen, of hunne eigene grenzen te buiten gaan. Ik verwerp alleen dat werktuigelijk stelsel, dat bijna algemeen gebruikt wordt, om van kinderen Christenen te maken, door hen uitdrukkingen van geloof, hoop en liefde in den mond te leggen, en hen te leeren, God hun Vader en Christus hun Verlosser te noemen, daar zij dan eenmaal tot hunne teleurstelling zullen ondervinden, dat de duivel hun vader en Christus hun toornige rechter is.

De vreeze Gods dan, waarvan in den tekst wordt gesproken, zoowel als op andere plaatsen van Gods woord, en die God zelf goedkeurt, is die, welke Hij zelf inplant in de ziel. Daarom staat er geschreven (Jeremia 32:40) 'Ik zal mijne vreeze in hunne harten leggen, opdat zij niet van achter mij afkeeren.' Het is die vreeze, die (Spreuk 9:10) 'het beginsel der wijsheid,' genoemd wordt, en waarvan (Spreuk 14: 26-27) gezegd wordt dat zij is, 'een fontein des levens,' en 'een sterk vertrouwen.' En (Jesaja 33:6) wordt zij genoemd 'de Schat,' van een kind Gods, en datgene, 'wat eeuwig blijft,' in zijn hart. (Ps. 19:9.) Maar hoe ontstaat die Goddelijke vreeze, dat diep ontzag, dat heilig leven, in de ziel? Het is niet genoeg te zeggen, 'Zij wordt door Gods hand in dezelve geplant,' en het daarbij te laten. De vraag doet zich op, 'Hoe werkt de gezegende Geest die in de ziel? Waarop ik antwoord, dat God die door zekeren middelen, in de ziel voortbrengt. Een geestelijk mensch is geen stom werktuig, of een ander stuk machinewerk, dat steeds door raderen en wielen wordt rondgedreven, op eene werktuigelijke wijze, zonder zelf er iets van te gevoelen of op te merken. De genade Gods werkt wel onoverwinnelijk en onwederstaanbaar in de ziel, en doet er zekere uitwerking op, maar niet op dezelfde wijze als een weverspoel een kleedigstuk maakt, of even als een spinnewiel een draad katoen spint.

God werkt dus door middelen. Maar door middelen, versta ik niet wat men gewoonlijk genade middelen noemt, zooals preken, bidden, Gods woord lezen enz. waarvan door velen gesproken wordt alsof die dingen door vleeschelijke lieden aangewend, genadig in het hart zouden werken, bijna zooals een waterpijp of goot het water in een regenbak, of zoo als een gasbuis, het gas in de straatlantarens doet vloeien. Neen! Want hoewel het gebed, en het hooren des Woords zegeningen zijn voor den geestelijken mensch, zijn er duizenden, die geleefd hebben en gestorven zijn zonder genade die toch die zoogenaamde genademiddelen gebruikt hebben. 'Het is niet desgenen die wil noch desgenen die loopt, maar des ontfermenden Gods.' Israël heeft niet verkregen wat het zocht maar 'de uitverkorenen hebben het verkregen en de anderen zijn verhard geworden'. Door middelen dan, en God door middelen werkende, versta ik niet middelen aan onze zijde, maar aan Gods kant. Ik bedoel dus, die genadige en krachtige werkingen van den gezegenden Geest op de ziel, die een zekere uitwerking hebben en van binnen eene bevindelijke kennis te weeg brengen.

Het middel dat de Heere gebruikt om eene heilige vreeze voor Zijnen grooten Naam in de ziel optewekken, bestaat daarin dat Hij een straal van Goddelijk licht in de ziel werpt, die uit de volheid der Godheid voortkomt. 'God die gezegd heeft, dat het licht in de duisternis zou schijnen, heeft in onze harten geschenen' zegt Paulus (2 Cor. 4:6). David zegt: 'In Uw licht' zien wij het licht,' (Ps. 36:9) En wederom, (Ps. 119:130) 'De opening uwer woorden geeft licht.' Wanneer nu, dit bovennatuurlijk licht, uit de volheid Gods, in de ziel komt, en niet eerder, heeft iemand kennis van Jehovah. Hij mag zijn gebeden opzeggen, zijn Bijbel lezen, predikaties hooren, de wet onderhouden, al zijne goederen aan de armen uitdeelen, zijn lichaam over geven om verbrand te worden, maar hij blijft bij dit alles even onwetend van God, als het vee in de weide. Hij mag zichzelf een christen noemen, en door anderen daarvoor gehouden; hij mag veel over Jezus Christus spreken, een goeden grondslag leggen, een goede belijdenis vasthouden, vloeiend op een vergadering bidden, zoo zelfs alsof hij er wat van gevoelt, op een predikstoel staan, en met alle macht ijveren voor de leer der genade, honderden van Gods kinderen overtreffen in ijver, kennis en begaafdheid om zich uit te drukken, en toch als die straal van bovennatuurlijk licht, nooit in zijne ziel geschenen heeft, is hij tweemaal meer een kind der hel, als diegene die zelfs geen belijdenis heeft. 'Het koninkrijk Gods bestaat niet in woorden maar in kracht.'

Maar dezelfde bovennatuurlijke lichtstraal, die ons openbaart dat er een God is, leert ons ook zijne zuiverheid en heiligheid, Zijne overalteenwoordigheid, Zijne verfoeiing van de zonde en Zijn hartdoorzoekend oog, kennen. Dit wordt ons niet bekend gemaakt als een leerstuk, of als een zekere stelling, maar als een matige waarheid, een Goddelijke overtuiging, die doordringt tot in het diepste der ziel. Zij wordt om zoo te zeggen, een deel van onszelven, dat nooit meer van ons kan worden afgescheiden, noch uit het hart verloren kan raken. Nu, kan men vragen, 'Hoe zullen wij weten, of wij deze geestelijke en ongeveinsde vreeze Gods bezitten, en hoe zullen wij ze van alle namaaksels onderscheiden? Even als alle andere genaden van den gezegenden Geest, moet ook deze vreeze in haar eigen licht beschouwd, in haar eigen aard gevoeld, en in hare eigene kracht ondervonden worden. Waar ook deze Goddelijke vrucht der eeuwige verkiesing groeit, zal zij kenbaar zijn aan hare uitwerkselen. En daarom zullen Gods kinderen, die niet gelooven kunnen, die geen geestelijk licht hebben om onderscheidenlijk te zien en die de zalving des gevoels missen, dat zij waarlijk deelgenooten zijn van deze hemelsche vreeze, toch het besluit in hunne conscientieën kunnen opmaken dat zij waarlijk die vreeze bezitten, als zij de uitwerkselen dier vreeze hooren noemen, en een inwendig getuigenis hebben, dat zij

hetzelfde hebben ondervonden. Daar bestaat dan ook het groote nut van eene bevindelijke prediking, waartegen zoo menig hoogmoedig belijder zijne pijlen schiet, en zijne bittere woorden uitbraakt. Want zij verspreidt, onder de zalving des Geestes, een licht op het pad van hen die in de duisternis wandelen. Zij ruimt de steenen des aanstoots weg voor hen die struikelen zouden, zij versterkt de slappe handen en stelt de struikelende knieën vast. Dat men de zon ziet schijnen op den middag, en dat men hare koesterende stralen gevoelt, is het beste bewijs dat zij is opgegaan. Maar als men haar ziet weerkaatsen in de kabbelende golven eener beek, of dat mén haar verscholen achter mist en wolken toch nog ontdekt, is ook een bewijs dat het dag is. En zoo is het ook met Gods lieve kinderen, die de stralen van de zon der gerechtigheid niet kunnen zien, noch hare warmte in de ziel gevoelen. Evenwel wordt Zijn beeld weërkaatst in de bevinding hunner bevende harten of zij zien Zijn werk van binnen, hoewel verduisterd door de mist van ongeloof. Een kind Gods mag niet in staat zijn, de vreeze zelf te zien, even wel zal hij gevoelen, dat hij hare uitwerkselen bevindelijk kent, als ze hem voorgesteld worden, door een dienaar van Christus, uit de volheid van een geoefend hart sprekende. Een bewijs nu, dat men deelgenoot van deze Goddelijke vreeze is, bestaat in een inwendig gevoel van schuld, en een besef van onze groote verdorvenheid die daarmede altijd vergezeld gaat. Dezelfde Goddelijke lichtstraal die Jehovah aan de ziel bekend maakt en die van binnen eene geestelijke vreeze voor Hem verwekt, ontdekt ons ook onze algeheele verdorvenheid. Tenzij wij hemelsch licht zien, weten wij niet wat duisternis is; ten zij wij eeuwige reinheid aanschouwen zijn wij onwetend van onze eigen verdorvenheid; tenzij wij de stem van onkreukbare rechtvaardigheid hooren, gevoelen wij geen schuld; tenzij wij een hart doorzoekend God aanschouwen, treuren wij niet over onze bedriegelijkheid van binnen, en tenzij wij gevoelen dat Hij het kwade verfoeit, hebben wij geen walg aan ons zelve. Zoo toont ons, alle bovennatuurlijke gemeenschap met God en iedere openbaring van Hem in de ziel, tegelijkertijd en in hetzelfde licht, een heilig God en en gevallen zondaar, hemelsche reinheid en menschelijke verdorvenheid God op een troon van licht en een worm in stof, een rechtvaardig Regter en een melaatsche op den mesthoop. De wedergeboren ziel, kijkt met het geestelijk oog dat de Heilige Geest in hem geplant heeft eerst tot God, en dan nederwaarts in zichzelf.

Zoo was het met Mozes, toen hij het geluid der bazuin hoorde en de stem der woorden, en hij zeide: 'Ik ben uitermate bevreesd en zeer bevende.' (Hebr. 12:19-21.) Zoo was het met Job, toen hij zeide: (Kap. 13:5-6 'Met het gehoor der ooren heb ik U gehoord, maar nu ziet U mijn oog; daarom verfoei ik mij zelve en ik heb berouw in stof en assche.' Jesaja riep uit, toen hij de gelijkenis van de heerlijkheid des Heeren aanschouwde, 'Wee mij want ik verander in eene verderving,' (Kap. 10:8) en Johannes in (Openb. 1:17) 'viel als dood aan Christus voeten.' Als gij nooit schuld gevoeld, of uzelve in stof en assche verfoeid hebt, kunt gij er zeker van zijn dat gij nooit, 'God gezien' hebt (3 Joh. 11). En als gij nooit met een levendig geloofsoog God gezien hebt, dan zijt gij dood in zonden, of dood in uwe belijdenis, 'Gij moogt uzelve tot den hemel toe verheffen, en uwe grootheid moge rijken tot aan de wolken' (Job 20:6), maar als gij nooit in uwen mond, 'de alsem en de gal,' hebt gevoeld; als gij nooit getreurd hebt, als gij nooit belast zijt geweest, noch gebruld hebt van het gedruisch uwes harten; al gij nooit als een schuldige om genade geroepen hebt; als gij nooit uwen mond in het stof hebt gestoken, — dan zijt gij nog slechts een doden tak, een verrotten huichelaar en een geestledig belijder. Gij moogt praten over Christus bloed en gerechtigheid als een van die, 'klappende dwazen die vallen zullen,' (Spr. 10:10), maar als de plaag der melaatsheid nooit in u uitgebroken is, en dat, 'dieper dan het vel,' en als gij nooit uwe kleederen gescheurd hebt, en uw hoofd ontbloot en uw bovenste lip bewimpeld hebt, als een walgelijke ellendeling, en als een monster van inwendig verderf en ongerechtigheid, dan hebt gij nooit de liefde gesmaakt van den Zaligmaker, noch zijn verzoend bloed gevoeld. Hij is voor u slechts een naam, geen persoon, — een denkbeeld, geen werkelijkheid, — een Zaligmaker in de letter, niet in den geest, — een Christus in uwen Bijbel, geen Christns in uw hart, — een Immanuël waarvan gij gehoord hebt, maar geen Immanuël dien gij gezien hebt, en die 'God met U' is.

Een ander bewijs voor de waarheid en ongeveinsdheid van de vreeze des Heeren in de ziel bestaat in de wijze waarop wij tot God in het verborgen, in den gebede naderen. Tenzij wij God in het licht van zijn eigen getuigenis zien, kunnen wij Hem niet in geest en waarheid aanbidden. Wij mogen in het openbaar of in de eenzaamheid gebeden uitspreken, die wij geleerd of gelezen hebben, die wij in onze jeugd of later geleerd hebben, die wij uit het hoofd opzeggen, of ons worden voorgezegd, en evenwel, als wij God nooit in het licht Zijner heiligheid hebben aanschouwd, hebben wij nog nooit in ons leven tot Hem gebeden. Sommige in deze vergadering mogen huisgebeden hebben gehad, anderen die hier tegenwoordig zijn mogen op bidstonden gebeden hebben, en zoo verheugd zijn over uwe gaven en de toejuiching van loze belijders, dat zij denken geschikt te zijn voor den predikdienst, en dat gij weldra als predikant zult optreden! Maar, welk voordeel,

hebben uwe vleeschelijke gebeden U gedaan? Zijt gij nu nader aan den hemel, of zijt Gij bij God aannemenwaardiger? Neen, integendeel; aan uwe zwarte lijst van zonden, hebt gij de zwartste toegevoegd en die bestaat in — inbeelding. In plaats van God te behagen hebt gij Hem beleedigd; inplaats van Hem te aanbidden, hebt gij Hem bespot; en inplaats een stap nader aan den hemel gekomen te zijn, zijt gij slechts eenige stappen nader aan de hel gekomen. ‘Uwe nieuwe maanden en uwe gezette hoogtijden haat mijne ziele; zij zijn mij tot een last, Ik ben moede geworden die te dragen; En als gijlieden uwe handen uitbreide, verberg ik mijne oogen voor u; ook wanneer gij het gebed vermenigvuldigt hoor Ik niet’ (Jes. 1:14). ‘Wee u, gij schriftgeleerden en Farizeëen, gij geveinsden, want gij eet de huizen der weduwen op en dat onder een schijn van lang te bidden; daarom zult gij zwaarder oordeel ontvangen’ (Matth. 20:14).

Het eenige geneesmiddel nu voor deze ontzaggelijke inbeelding en huichelarij, is de vreeze Gods, door Zijne eigene Goddelijke hand, der ziele ingeplant. Hij die het voorrecht heeft God te vreezen, uit een inwendig en blijvend grondbeginsel, kan niet met God spotten. Hij kan Hem, het dode offer, het stinkend geraamte van den - vorm, van bijgeloof van overlevering, van huichelarij en eigengerechtigheid niet opofferen. Hij kan den eeuwig levenden Jehovah niet jaar in, jaar uit in zijn aangezicht bespotten, zooals duizenden in de kerk van Engeland en ook buiten haar, doen. Daar bekend men droefheid over de zonde te hebben, waarover men nooit smart gevoeld heeft, en men vraagt om zegeningen die men nooit begeerd heeft, dankende God voor Zijne genade, zonder dankbaar te zijn. Maar de oprechte ziel, wil meer of minder diep en steeds bij herhaling doordrongen worden, van zulk een inwendigen eerbied, zulk een heilig ontzag, zulk een werkelijk gevoel van de plechtige tegenwoordigheid van de grooten God van hemel en aarde, dat hij zijne zonden wil belijden, niet uit een gebedenboek, maar uit de diepte van een verslagen hart; hij wil smeeken om genade, niet zooals een kind het A. B. C. opzegt, maar als een wegzinkend misdadiger voor de rechtbank en hij wil schreien om het licht van Gods aangezicht, niet als een dorpskoster, zijn ‘Goede Heere, hoor ons,’ opdreunt, maar als een in wien, ‘de Geest zelf bidt, met onuitsprekelijke verzuchtingen.’

2. Maar dit, ‘hij vreest God,’ is het eenige teeken niet’ dat in onzen tekst gegeven wordt, van dien erfgenaam des hemels, wiens pad wij trachten af te schetsen. Van hem wordt ook gezegd, dat ‘hij naar de stemme zijnes knechts hoort.’ Om te ontdekken wien de Heilige Geest hier bedoelt met den naam ‘knecht Gods,’ is dunkt mij geen moeilijke zaak. Het is een naam en een dienst, die de aanbiddelijke Verlosser, Zich niet schaamt, Zichzelven te geven. ‘Ziet, mijn knecht dien ik ondersteune, mijn uitverkoren, in Wie Mijne ziel een welbehagen heeft.’ (Jesaja 13:1), was de titel waarmede hij door God den Vader werd bestempeld, meer dan zeven honderd jaar voordat Hij op de aarde verscheen. En wederom wordt van Hem gezegd (Jesaja 4:11.) ‘Door zijne kennis, zal mijn knecht, de rechtvaardige, velen rechtvaardig maken,’ en om niet meer bewijzen bij te brengen, haal ik nog alleen, (Zach. 3:8) aan, ‘Ziet Ik zal Mijn knecht, de Spruite, doen komen. Daarom is het duidelijk dat de knecht Gods, wiens stem in de tekst gehoord wordt, niemand anders is, dan onze gezegende Middelaar, ‘die in de gelijkkenisse Gods geen roof geacht heeft Gode evengelijk te zijn maar Zichzelven vernederd heeft en de gestalte eens dienstknechts heeft aangenomen, en in gedaante gevonden is als een mensch’ (Filip. 2:6-7).

Maar welk soort van stem is het? Is het alleen de stem van Christus in de Schrift? Is het alleen het voorschrift, alleen de belofte of alleen de uitnoodiging? Neen, wat is de Bijbel meer dan een ander boek, wanneer het woord niet krachtig gemaakt wordt, door den Geest, met een almachtige kracht, en onwederstaanbare werking? De bijbel is niets, zonder den Geest. Op zichzelf beschouwd is hij alleen een woordenregister, en een menigte volzinnen, een zamenstel van klinkers en medeklinkers, een verzameling van drukletters en inkt, die zonder de toepassing van den Geest Gods, niet meer licht en leven in de ziel kan instorten, als een brief, door de post ons toegezonden haren inhoud kan bekend maken, aan de oogen van een blindgeborene. Tenzij de eeuwige Geest, de stomme letter kracht bijzet, de waarheid des Bijbels voor ons waar maakt en die in onze harten doet weerklinken, is de Bijbel voor ons niet meer, dan elk ander boek.

Als uwe godsdienst alleen in den Bijbel te vinden is, en door den Bijbel geen bestaan heeft in uwe eigene zielen, zooals het geval is met duizenden, die als groote Christenen beschouwd worden, zal het zelfde vuur dat in den oordeelsdag den Bijbel zal verbranden, ook al uwe godsdienst tegelijk doen vergaan. Neen mijne vrienden wij moeten de waarheden des Bijbels die daar geschreven zijn door den vinger des Heiligen Geestes uit den Bijbel genomen en door denzelfden Heiligen Geest in onze harten geschreven hebben. Als men alleen de waarheid des bijbels heeft is het even zoo al dat men de Wet des Heeren, aan het oosteinde eener kerk op

een groot bord geschreven ziet hangen, dat met hare vergulde letters en prachtige hoofdletters, wonderwel de oogen van een huichelaar aandoet; maar als de geboden met kracht op het hart komen (Rom. 7:9.) dan verschilt het van het eerste even zooveel, als er onderscheid is tusschen het gebed van een doden vormdienaar, en het geroep en de zuchten van een heilige, gebroken van harte.

De bijbel is een groot magazijn, een uitgestrekte bewaarplaats van gezegende waarheden; maar de bedreigingen en de beloften des bijbels, hebben in zichzelf niet meer kracht, om de zielen te overtuigen of te vertroosten, als de zwaarden en geweren in den Tower te Londen kracht bezitten om van hunne plaatsen weg te gaan, of de aanschouwers te doden. Beide zijn alleen dode werktuigen, levenlooze wapens, en hebben een magtige hand noodig, ja ook een uitgestrekte arm, om hen kracht en vermogen bij te zetten. 'De woorden die Ik tot u spreek,' zeide de Zaligmaker, 'zijn geest en zijn leven.' 'Geschreven, niet in stenen tafelen' zegt Paulus, (2 Cor. 3:3), maar in vleeschen tafelen des harten.'

Dus is 'de stem van Gods knecht,' die in den tekst gezegd wordt, 'gehoord' te worden, niet bloot de stem van Christus in de Schrift; maar eene stem, 'magtig en vol majesteit,' als die, welke Lazarus uit het graf riep. Deze stem, alleen door de schapen gehoord, (Joh. 10:27) doet de doden in de zonde, opstaan; dringt door tot in de consciëntie, (Joh. 5:25); werpt een stroom licht naar binnen, en overtuigt de ziel tot in de diepste diepte! (Hebr. 4:12).

Ik bedoel hier niet dat er eene stem die men uitwendig hoort, zou worden vernomen, neen, de stem door mij bedoeld, is de stem van Christus in de Schrift, met Goddelijk gezag en kracht, toegepast aan de ziel, door den Heiligen Geest. Zoo richt Hij tot sommigen, door Zijn Geest, een woord van bemoediging, dat juist op hun toestand past: 'Kom tot mij allen die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u ruste geven,' is de stem van Gods knecht tot een beladen kind. De gevoeligheid van die uitnoodging, tot eene bedroefde ziel, de teedere liefde van den spreker, de zoetheit die uit ieder woord dezer toespraak ontspringt, dit alles te zamen wordt inwendig tegelijk ondervonden. In het hart begint de hoop te leven, er wordt kracht geschonken tot gelooven; uit het diepste der ziel rijst de geest des gebeds en levendige begeerte naar de blijdschap in Christus, komen inwendig te voorschijn en uiten zich in worstelende gebeden. Maar wat ook het woord van bemoediging moge zijn, dat de stem van Jehovah's knecht spreekt, tot hem die God vreest, de uitwerking daarvan is altijd één en dezelfde. Die stem is nu even machtig en vol majesteit (Ps. 19:4) als toen er gezegd werd, 'Daar zij het licht, en daar was licht, Maar hoewel zij nooit te vergeefs spreekt, want, 'Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er,' Ps. 33 :9) is er toch groot verschil in de kracht waarmede die stem tot de ziel spreekt en wel zooveel als de luidste stem van het zachtste gefluister, of de sterkste wind, van het aangenaamste koeltje onderscheiden is. En juist naar die mate, als de kracht dier stem in de ziele spreekt, zullen er verschillende trappen van bemoediging en vertroosting worden ondervonden, van de zwakste flikkering der hope af, tot aan de volle genieting van de verzekering des geloofs.

Maar het zijn niet alleen de beloften in Gods woord vervat, die Christus stem tot hen die God vreezen richt. Hij spreekt ook de bedreigingen en waarschuwingen in de schrift vervat, zoowel als de beloften krachtig tot hunne zielen. De herder drijft zijne schapen somtijds voor zich uit, zoowel als dat hij ze op andere tijden lokt vóór hen henen gaande. De wijze ouders tuchtigen zoowel hun kind als het noodig is, als dat zij het liefkozen. Er moet veel verwaandheid, hoogmoed, huichelarij, bedrog, inbeelding, vormelijkheid, bijgeloof, eigenwillige godsdienst en eigengerechtigheid, uit het hart worden uitgezuiverd; en 'gezwollen der wonde zijn in den booze eene zuivering, mitgaders de slagen van het binnenste des buiks.' (Spr. 20:30). Ik zie den weg ten hemel aan als een nauw pad tusschen twee heggen gelegen, terwijl aan den buitenkant van elke haag, een bodemlooze diepte ligt. Een dezer diepten is wanhoop, en de andere verwaandheid. De haag die de ziel bewaart om in de diepte der wanhoop te vervallen is die, der beloften; en de haag die de ziel bewaart om in den afgrond van zelfverheffing te verzinken, is die der waarschuwingen, der geboden en der dreigementen. Zonder de geestelijke toepassing der beloften, zou de ziel nederliggen in wanhoop; en zonder de geestelijke toepassing der geboden en waarschuwingen, zou zij opgezwollen zijn van verwaandheid en hoogmoed, gereed om van hoogmoed te bersten.

Van deze wondervolle en verborgen handelingen met de ziel, waardoor zij altijd in evenwicht wordt gehouden, hoewel de balans dan eens zakt dan weder rijst, van die tegenovergestelde beginselen, van die elkander tegenstaande krachten, weten de verrotte calvinisten en de winderige belijders, niets af. Even als een schooljongen die alleen zijn eigen les kent, en die alleen in zijn eigen boeken kan lezen, is alles wat deze dode

calvinisten, tot zulke dingen kunnen zeggen, ‘Dit wordt in onze kapel niet gepredikt,’ ‘dat is geen artikel in ons kerkboek,’ dat is geen deel onzer geloofsleer, dat in onze vergadering wordt behandeld. Neen, het zijn verborgenheden des Heeren, voor degenen die Hem vreezen; het zijn geen lessen uit een boek gehaald, of als een geloofsregel vast gesteld die maar altijd denzelfden loop heeft; neen, zij worden in het hart geschreven, wanneer God de ooren der menschen opent, en hunne kastijding verzegelt.

Maar de stem van Gods kracht, die tot hem spreekt, die den Heere vreest, gebruikt niet alleen de wet tot overtuiging, zooals ik boven beschreven heb maar ook om naar die wet te leeren handelen. Zij oordeelt niet alleen de ziel omdat zij de wet verbroken heeft, maar zij past die ook met kracht toe, en maakt de ziel bekwaam die te gehoorzamen. De tijd laat het mij niet toe al de verschillende bevelen, die de stem van Christus, aan de ziel toepast, op te sommen; maar één gebod is er, dat hij boven alle andere, vroeger of later, zoo onveranderlijk tot ieder die God vreest, spreekt, dat ik dat niet kan voorbijgaan en dat is, ‘Ga uit van hen, en scheidt u af’ (2 Cor. 6:17). Het volk van God is dikwijls voor langen tijd, maar voornamelijk in hunne geestelijke kindsheid, wanneer hun geloof zwak en hun oordeel onregelmatig is, met ongoddelijke stellingen behept. Daarover kan ik met gevoel en bij ervaring spreken; want hoelang was ik tot mijne schaamte, begraven onder de bedorven en wereldsche stellingen van de Kerk van Engeland, en met hoevele struikelingen en moeilijkheden, had ik van binnen te kampen, eer ik mij van haar kon afscheiden. Wanneer de ziel bestraald wordt met Goddelijk licht, vindt het sommige, zooals met mij het geval was, in de gevestigde kerk; andere onder de wesleyanen; andere, onder de algemeene dissenters, maar alle meer of min opgewonden in een uitwendige vorm, en zich met dode belijders vermengende.

Nu scheidt de eerste Goddelijke lichtstraal, den erfgenaam des hemels dadelijk en in waarheid van den hoop belijders, waarmede hij vereenigd was. Maar evenals Lot in Sodom vertoefde, toen de engelen hem tot spoed aanspoorden, en zeiden, ‘Staat op,’ blijven de wedergeboren zielen dikwijls vertoeven in ongoddelijke stellingen, onder dode predikanten en te midden van een dood volk voor dat zij de kracht hebben ontvangen om het kruis op te nemen, en buiten het leger te gaan om de smaadheid van Christus te dragen. Sommigen hebben vooroordeelen tegen Gods volk; anderen zien met een zekere achterdocht op de door Christus uitgezonden dienaren, anderen zijn bang voor de leerstellingen die zij prediken en houden zich wonder vast aan hun eigen goeden naam, of vreezen tenminste zich te voegen bij de uit geworpenen uit Israël, omdat die hun werk zouden schaden, hunne gewoonten zouden berispen, hunne betrekkingen zonden verbitteren, of hunne eigen gerechtigheid zouden bezoedelen. Evenwel, vroeger of later hoort elk levend gemaakt vat der barmhartigheid, de stem van ‘Gods knecht,’ sprekende in den naam en met het gezag des Vaders, hem gebiedende uit te gaan en zich af te scheiden van al datgene, wat Hij haat. De ziel is nu verlicht, om, ‘de lastering te kennen, dergenen die zeggen dat zij joden zijn, en zijn het niet, maar zijn eene Synagoge des satans.’ (Openb. 2:9) Hem is geleerd, ‘de geesten te beproeven of zij uit God zijn, (1 Joh. 4:1) en te beproeven degenen die zeggen dat zij apostelen zijn en zijn het niet maar zijn leugenaars bevonden.’

Een weinig verkeer met de kinderen Gods neemt alle vooroordeel weg, en doet de ziel zich innig met hen vereenigen. Als zij maar korten tijd de bevindelijke dienaren van Christus hebben hooren prediken, zeggen zij: ‘Hoe liefelijk zijn de voeten dergenen die het evangelie des vredes verkondigen.’ En de zoete genietingen des levens inwendig, te midden van een levend volk en onder een levendige bediening, tonen hem als met klaarheid, de gepleisterde graven, — het dode volk en de priester, — waaronder hij vroeger heeft rondgewandeld. Op deze wijze, worden zijne vleschelijke vreze omtrent zijn goeden naam en zijne wereldsche inzichten, als door den wind verstrooid, en hij zegt tot het geestelijk Israël, als Ruth tot Naomi zeide: ‘Waar gij henen gaat zal ik henen gaan, en waar gij zult vernachten, zal ik vernachten: uw volk is mijn volk en uw God is mijn God,’ (Ruth 1:16).

3. Maar er is nog een derde kenteken, waarmede de gezegende Geest, den erfgenaam des hemels bestempelt, wiens karakter wij u trachten te beschrijven: ‘Hij wandelt in de duisternis en heeft geen licht.’ Dit zal ons op het eerste gezicht erg verwonderen. ‘Is het mogelijk,’ vraagt de rede, ‘dat iemand die God vreest, en de stemme zijnes knechts hoort, zich in dien toestand zou bevinden?’ Gehoorzaamheid geeft licht, ongehoorzaamheid is de eenige oorzaak van duisternis, klinkt ons van duizenden predikstoelen in de ooren. Leef overeenkomstig uwe voorrechten, betracht heiligheid, wees naarstig in het volbrengen uwer plichten, en gij zult u verlustigen in de genoegens van eene opgeruimde godsvrucht, roepen duizende plichtbetrachters zoo hard als zij kunnen. Zonder te willen ontkennen dat ongehoorzaamheid, duisternis in de ziel veroorzaakt, daar

de bevinding van elk geloovige bewijst, dat ‘de zonde scheiding maakt, tusschen hem en zijn God,’ kunnen wij toch niet toestaan, dat dit de eenige oorzaak is of dat gehoorzaamheid noodwendig licht geeft. Als men dit beweert, gaat men rechtstreeks tegen den tekst in, men schrijft dan het schepsel verdienste toe, dan ‘offert men aan zijn eigen net, en rookt aan zijn eigen garen.’ Dan roemt men even als hij, waarvan (Jes. 10:13) geschreven staat, ‘Door de kracht mijner handen heb ik dit gedaan, en door mijne wijsheid, want ik ben verstandig.’ Wij moeten dus hoger opzien, dan tot het schepsel, en brengen het tot de soevereine wil des Scheppers, ja tot Hem, die zegt: (Jes. 44:7) ‘Ik formeer het licht en schep de duisternis.’

Hier zien wij dus iemand, waarvan God zelf verklaard, dat hij Zijn grooten naam vreest, dat hij de stem Zijnes knechts hoort, en dat hij evenwel iemand is, ‘die in de duisternis wandelt en geen licht heeft.’ Hier worden twee dingen van hem gezegd, **a.** dat hij wandelt in de duisternis en **b.** dat hij geen licht heeft.

Wij willen elke zaak afzonderlijk beschouwen.

a. ‘Te wandelen in de duisternis,’ wil zeggen, iets gewoons te doen. Het is niet, dat hij zoo bij gelegenheid eens duisternis, dat hij er soms voor een dag of een uur door omringd wordt, of dat hij er een langen tijd in verkeert en dan weer dagen en weken licht heeft. De uitdrukking, ‘wandelt,’ wil in de Schrift altijd zeggen, iets dat aanhoudt, iets dat gewoonlijk zoo is, iets dat een zeer langen tijd duurt. Alzoo wordt er van sommigen gezegd: ‘dat zij in hoogmoed wandelen,’ van anderen, ‘dat zij in valschen schijn verkeerden,’ van nog anderen, ‘dat zij wandelen naar hunne booze lusten, en wederom anderen, ‘dat zij wandelen naar het vleesch,’ in al welke plaatsen het beteekent, een gewoon gedrag, eene handelwijze die zeer langen tijd wordt volgehouden. Daarom ziet ook de uitdrukking, ‘te wandelen in de duisternis,’ in onzen tekst, op een langdurig, onveranderlijk onafgebroken voortgaan in dezelve. Het beeld is genomen van iemand die bij nacht reist, en die noch maan noch sterren op zijn weg ziet schijnen.

Maar het woord, ‘duisternis,’ heeft ook hier uitlegging noodig. Niet de duisternis van den onwedergeborene wordt hier bedoeld, waarvan David spreekt, (Ps. 82:5) ‘Zij weten niet, en verstaan niet, zij wandelen steeds in duisternis.’ Ook niet de duisternis der zonde, waarvan Paulus zegt: (Ef. 5:11). ‘Hebt geene gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis.’ Maar het is eene duisternis des gevoels, eene duisternis van inwendige ondervinding, de duisternis van een wedergeboren ziel en eene duisternis, eigen aan de uitverkorenen. Er zijn twee soorten van duisternis. Zulkeen, die nooit voor het licht plaats heeft gemaakt zooals de duisternis van een diepe kelder of mijn, waarin de zonnestrallen nooit zijn doorgedrongen. En de andere, eene duisternis ontstaan door de afwezigheid of het weggaan van het licht. Alzoo is de lange lange nacht, die over de aarde was, toen zij ‘woest en ledig was,’ en voor dat God gezegd had, ‘er zij licht,’ een beeld van de eerste soort duisternis. De eerste nacht, die over de aarde kwam, toen de zon voor de eerste maal onderging, is een beeld van de tweede. De eerste stelt de duisternis der goddelozen voor; de tweede de duisternis van den wedergeborene. Er was geen vrucht, noch bloem, geen schoonheid noch versiersel in de duistere wateren van den chaos, zoo min als er genade, of iets beminnelijks in de dode ziel is. Maar nadat de schoonheid over de aarde was uitgespreid onder de Scheppende hand van Jehovah, was zij er, hoewel ongezien en met duisternis bedekt, toen de pas geschapen zon, voor het eerst zijnen stand aan den hemel verliet. Nadat dus het licht in de ziel heeft geschinen, en de hand Gods haar herschapen heeft, bestaat zij toch als zoodanig, al is hare hoop en haar geloof verborgen in de duisternis. En dit is het groote onderscheid tusschen de duisternis van den erfgenaam des hemels en die van den erfgenaam der hel. De een is nooit door het licht bestraald geweest, terwijl het weggaan van het licht, de duisternis in den anderen te weeg brengt. *Zoo wordt de geestelijke duisternis alleen door hen gekend, die zich in geestelijk licht verheugd hebben, terwijl Gods afwezigheid alleen door hen gevoeld wordt, die Zijne tegenwoordigheid hebben genoten.* ‘Wandelen in duisternis,’ wil dus zeggen, dat men gevoelt dat het licht is heengegaan, dat de hoop wankelt, dat het geloof den laatsten snik heeft gegeven, dat de liefde uit het hart is, dat God afwezig is, de zaligheid betwijfeld wordt, het vertrouwen verloren is, dat de oude landpalen verrukt zijn, dat de ankergrond onvast is, dat de blijdschap veranderd is in droefheid, en de vrede verkeerd in moedeloosheid.

Als men in de duisternis wandelt, is de bijbel een verzegeld boek, het gebed is een last, de ordeningen Gods zijn eene vermoeidheid, geestelijke samspreking een taak, en alle godsdienst raadselachtig. Men wordt heen en weder geslingerd op eene zee van twijfelingen en vreezen, men loopt heen en weêr in een mist van verwarring en damp van verslagenheid. Wij gevoelen ons onwetend, van alles wat wij eens gekend hebben, en weten niet wat wij van ons zelve of van God moeten denken. Wij verstaan Zijne tegenwoordige handelingen,

noch Zijne vorige genadebewijzen, en wij bevinden dat eene zwarte nacht van verwarring op onzen weg is nedergedaald. 'Gaan wij voorwaarts, God is daar niet, of achterwaarts, wij bemerken hem niet; indien Hij ter linkerhand werkt, aanschouwen wij Hem niet, en zoo Hij zich ter rechterhand verbergt, zien wij Hem niet. (Job. 23: 8-9). En wanneer God 'de duisternis maakt zoodat het nacht wordt, treedt al het gedierte des wouds uit'. (Ps. 104:20). Evenzo gaat het dan in de ziel. Als deze duisternis over haar komt, treden twijfelingen en vreeze, naijver en verdenking, kwellingen en lusten, vuile hartstochten en al de verborgen onreinheden, wederstrevigheid en vijandschap des harten, opstand en lastering, ontrouw en godverloochening, wanhoop en neteligheid, inwendige vervloeking en duivelachtigheid en al de monsters, zoowel als de kronkelende kruipende dieren van het vleeschelijk hart, voort uit hunne holen, om de ziel te kwellen en te pijnigen.

b. Maar de gezegende Geest heeft er nog eene andere uitdrukking aan toe gevoegd, om de ondervinding uit te drukken van hem, dien wij pogen te schetsen, 'hij heeft geen licht.' Ik kan niet zeggen dat ik er op gesteld ben, om te zinspelen op het oorspronkelijke Hebreeuws of Grieks van den Bijbel, of gebrek in de vertaling te zien, daar zulke onbeduidende aanmerkingen meer gebezigd worden, om zijne halfgare wetenschap ten toon te spreiden, dan de kerke Gods op te bouwen, te meer nog daar zoo iets dikwijls de kwade uitwerking heeft, de zielen van Christus volk te ontstellen, en een deur voor de aanvallen van den vijand te openen. Daarom zou ik ook geen acht geslagen hebben op de ware bedoeling van het woord, 'licht', in onzen tekst, als niet de kracht en schoonheid van den zin, door eene onvolmaakte vertaling ware verduisterd geworden. Het woord dan door 'licht' vertaald, beteekent in den tekst iets meer dan licht, namelijk 'glans', of 'luister'. Zoo leest men, Jes. 4:5, 'De glans eens vlammeende vuurs,' Jes. 42:1 'Totdat zijne gerechtigheid schijne als een glans! (Ezech. 10:4) 'Het voorhof was vol van den glans,' (Hab. 3:4) 'Zijn glans was als het licht.' Dus wanneer in den tekst gezegd wordt van den erfgenaam des hemels dat 'hij geen licht heeft', wordt er mede bedoeld dat hij geen helder schijnend licht, geen glans, geen stralend licht heeft. Inderdaad heeft hij licht, ja, Goddelijk en bovennatuurlijk licht en door dit hemelsche licht heeft hij God en zichzelf gezien en kent hij goed en kwaad. Het deksel zijns harten is van boven tot beneden in tweeën gescheurd. Zijne 'oogen zijn geopend en hij is van de duisternis tot het licht gebracht' (Hand. 16:18). Als hij letterlijk en dadelijk geen licht had, was hij dood in zijne zonden. 'Gij zijt allen, zegt Paulus' (1 Thessal. 5:5), zoowel kinderen als vaders, 'gij zijt allen kinderen des lichts en des daags.' 'Eertijds waart gij duisternis, maar nu zijt gij licht in den Heere.' (Ef. 5:8). 'Die U uit de duisternis geroepen heeft, tot zijn wonderbaar licht.' (Petr. 2:9). De erfgenaam des hemels heeft dus wel licht, maar geen glanzend licht. Hij heeft licht om zonde en heiligheid, schuld en oordeel, ongerechtigheden die tot aan den hemel reiken, en een vlammeend zwaard der gerechtigheid, tegen dezelve uitgestrekt te zien, maar hij mist den glans van Goddelijke openbaringen. Hij heeft schemerlicht maar geen zonlicht. Wie weet echter niet dat de eerste straal van het schemerlicht, dat op de duistere wereld nederdaaldt, van de zon komt; en een gedeelte is der stralen die op den middag aan den hemel schitteren. De zon zelf is dan inderdaad nog beneden de aarde, maar hare stralen worden door de lucht gebroken, en hunnen loop gebogen om de wereld te verlichten, lang voordat zij in het oosten opkomt. Zoo wordt ook het kind van God dat nog geen zoet gezicht van Jezus als zijn Zaligmaker heeft, evenwel verlicht door zijne stralen, en zoo zeker als, 'de morgenster opgegaan is in zijn hart' (2 Pet. 1:13) zal 'de zon der gerechtigheid eens voor hem opgaan, met genezing in zijne vleugelen.'

Alzoo heeft de erfgenaam des hemels in den tekst licht, om het kwaad der zonde te zien, maar geen glans, om zich in de vergeving derzelve te verheugen. Daarom ziet en gevoelt hij ook de vloek der wet, maar niet hare vervulling; de boosheid van al zijne gedachten woorden en daden, maar niet de fontein die geopend is tegen de zonde en tegen de onreinigheid; de melaatsheid maar niet de reinverklaring van den melaatsche; de ziekte maar niet het geneesmiddel; de wonde, maar niet de olie en de wijn; de rechvaardigheids Gods, maar niet zijne genade; zijne eigene algeheele onvermogenheid om te betalen maar niet de vrije vergeving Zijner schuld. Hij gevoelt ook dat God zijn meester, maar niet dat God zijn vader is. Dus 'wordt hij geleid en gebracht in de duisternis, maar niet in het licht.' (Klaagl. 3:2), zit troosteloos neder,' (Jes. 3:26) en niet 'met Christus in hemelsche plaatsen.' Hij klaagt bitter als de duif, maar vliegt niet op met arendsvleugelen. Hij gevoelt zichzelf zwart, als de tenten Kedars, maar niet liefelijk als de gordijnen Salomons (Hoogl. 1:5). Hij zucht als een gevangene (Ps. 79:11), maar huppelt niet als 'eene losgelatene,' (Gen. 49:29). Hij is verloren, weggedreven, verbroken en ziek, maar niet opgezocht, teruggebracht, omgord en versterkt (Ezech. 34:16).

Maar wat bedoel ik ermede als ik zeg dat de erfgenaam des hemels, licht heeft om schuld, toorn, en veroordeeling, maar niet om genade liefde en vergeving te zien? Bedoel ik daarmede, dat hij deze dingen alleen ziet als zekere geopenbaarde waarheden, als eenige dorre leerstellingen, even als onze dode Calvinisten

die het land ronddolen alles en ieder voorwerp, behalve hunne eigene onwetendheid zien? Neen, ik spreek hier niet van godsdienst in de hersenen of wijsheid in het hoofd of lippentaal. Ook niet van die ellendige, drooge dorre, vruchtenlooze maanlicht kennis van de leer der genade, die het hart verhard, de conciëntie toeschroeit, en de ziel in verwaandheid brengt, om ze voor eeuwig in de donkerheid der duisternis neder te storten. De erfgenaam des hemels uit onzen tekst is geen van die genadelooze belijders, die, evenals poppetjes die men in de prentenwinkels ziet, geheel kop zonder lijf zijn; die geen hart bezitten om Christus lief te hebben, noch rommelende ingewanden, om in Goddelijke droefheid weg te smelten, noch handen hebben om hem aan te raken, noch voeten om het pad Zijner geboden te loopen. De erfgenaam des hemels heeft zooveel huiswerk, zooveel zielsbenauwdheid, zooveel van binnen te doen, zooveel aanvallen, moeilijkheden en bestrijdingen, dat hij zich niet kan ophouden met letterwijsheid. Hij heeft behoefte aan goud, zilver en kostelijke steenen van binnen, die het vuur niet verteren kan, en laat het hout, hooi en de stoppelen van drooge leerstellingen, ijdele twisten en onprotijtelijke zarnenspraken, over aan de dode calvinisten.

Dit is nu de persoon, wiens bevinding wij getracht hebben te schetsen, namelijk een erfgenaam des hemels wandelende in de duisternis. Maar hier moeten wij hem niet verlaten. God heeft dit, zijn beproefde kind niet verlaten, zonder een woord dat op zijn toestand past. Hij heeft het eene vermaning gegeven, die eigenlijk eene belofte is, 'Dat hij betrouwe op den Naam des Heeren, en steune op zijnen God.' Nu is deze vermaning niet aan den erfgenaam des hemels gedaan, alsof hij in zichzelf eenige macht of sterkte had, om datgene te doen waartoe hij vermaant wordt. Als hij op den Naam des Heeren kon vertrouwen, en steunen op zijnen God, dan zou zijn duisternis welhaast geëindigd zijn. Zijne ellende in deze tijden van inwendige duisternis, bestaat juist daarin, dat hij niet kan gelooven, dat hij niet kan vertrouwen, maar dat het ongeloof en twijfel en moedeloosheid hem zoo drukken dat hij uitroept, 'Ik ben besloten en kan niet uitkomen.'

'Maar gij moet gelooven, gij moet niet twijfelen, gij moet het ongeloof geen voet geven' zegt een van hen, die in Mozes stoel gezeten zijn, een van die, 'nietige medicijnmeesters,' die alleen de kwaal oppervlakkig kennen, en nooit de ziekte hebben gevoeld, waarvoor zij dit recept schrijven. Zij konden net zoo goed tot den misdadiger, die met ijzeren handboeijen en gebonden in den cel der veroordeelden zit 'Man kom er uit,' zeggen. Of, men kon tot iemand, die tot aan den hals in een modderpoel stak, roepen: 'Gij moet U in het zinken geen voet geven, als dat men dat moet en dat moet niet verspilt aan een, die in de duisternis wandelt en geen licht heeft. God bespot op die manier zijn kinderen niet, en als zij Hem om brood bidden, geeft Hij hun geen steen.

Maar zegt Hij dan niet in den tekst: 'Laat hem dit en dat doen.' Dat is ook zoo, maar met de vermaning geeft hij de kracht om te doen wat de vermaning gebiedt. Een koning geeft geen bevel aan een generaal om een stad in te nemen, zonder hem zijn soldaten voor dat werk mede te geven. Zoo ook geeft de koning van Sion, als hij een voorschrift, eene vermaning of een uitnoodiging doet, aan Zijn volk de bekwaamheid om zijne bevelen op te volgen. 'Waar het woord des konings is, daar is macht'. Het is omdat zij deze waarheid niet kennen, dat de letterdienaars, lasten die te zwaar zijn om te dragen, op de schouders der menschen leggen, zonder dat zij die zelf ooit met den vinger hebben aangeraakt.

Zoo werkt de Heere, die zijn kind in den tekst gebiedt, op Zijn Naam te vertrouwen, in het verborgen maar krachtig, het vertrouwen waartoe hij vermaant, in zijn ziel. Te midden zijner duisternis is er bij tijden, een wachten op het licht. Er is een verborgen steunen op de eeuwige armen van onder. Wat bewaart den erfgenaam des hemels voor het scheermes, voor den strop of het water, waartoe de duivel en zijn eigen wanhopig hart, hem bij tijden wil brengen? Wat bewaart hem voor het bierhuis, de speeltafel of het bordeel? Wat houdt hem staande, als hij dag bij dag door stroomen van kwellingen en aanvallen wordt geteisterd; al begeerlijkheden en driften geheel zijn hart vervullen, en ieder oogenblik gereed schijnen, naar buiten te zullen uitbreken, en hem in verderf en verwoesting te zullen doen nederstorten? Wat doet hem zuchten en kermen, en zijnen weg gaan met een teedere consciëntie en een onberispelijk leven? Werkt hier het geloof niet? Is hier geen vertrouwen op den Heere, en steunen op zijnen God, te midden van zijnen strijd? Is het de natuur, het ongeloof een werk des vleesches en een begoogeling van den satan, die hem staande houdt?

Die oogen heeft om te zien en een hart om op te merken, bemerkt hier dat deze erfgenaam des hemels, wandelende in de duisternis en geen licht hebbende, hetzelfde geloof heeft dat Petrus beoefende toen hij op de zee wandelde. Zijn geloof is inderdaad verborgen in de diepte zijns harten, en worstelt om leven en vrijheid, onder het gewicht van strijd en aanvallen, even als het zaad onder de kluiten zijnen wortel naar beneden, en zijne spruite naar boven werkt hoewel het aan alle zijden door de vaste klei wordt gedrukt.

Ik merkte op, dat deze vermaning eene belofte behelsde overeenkomstig den toestand van deze bedroefde ziel. Die belofte is nu juist niet met veel woorden uitgedrukt, maar licht toch als het ware in de vermaning opgesloten. Naar mijn gevoelen is zij vervat in een klein woord van grooten inhoud, in het kleine voornaamwoord van drie letters, namelijk 'zijn' 'Dat hij steune op zijn God.' Door deze drie kleine letters, die door geleerde doktors en letterknechten over het hoofd worden gezien, word de zaligheid aan de ziel verzekerd, en een eeuwig fundament gelegd. 'Die mij liefgehad heeft,' zegt Paulus, 'en zichzelf voor mij heeft overgegeven.' 'Ik heb u liefgehad met eene eeuwige liefde.' Hoevele jaren van verzoeking en twijfelingen en vreeze, worden er dikwijls doorworsteld eer 'dat U,' aan het hart wordt toegepast, en voordat 'mij,' en 'mijn' over de lippen kan komen. 'Mijn vader,' 'mijn Verlosser,' 'mijn God,' kunnen honderden levendgemaakte zielen, niet uitdrukken. Het 'mij,' verstomt op de tong en durft er niet uitkomen, omdat 'Ik heb U liefgehad,' 'Ik heb U verlost,' 'gij zijt mijne' en dergelijke betuigingen, nog nooit door den mond Gods tot de ziel gesproken zijn. Hoe verschilt deze Goddelijke vreeze, deze teedere consciëntie van een levendgemaakte, ziel van het luide gesnater, 'Onze Vader,' dat men door de gangen der parochie kerken, hoort klinken. Van 'Ik geloof in den Heiligen Geest, die mij heiligde', dat in de zondagscholen gekend; en van het luide geroep, 'Mijn Jezus heeft alles wel gemaakt,' dat met bas, tenor en altstemmen uit de banken en gallerijen, der Independent kapel, ons tegenklinkt. Deze verwaande spotters, zullen op hun sterfbed wanneer 'hunne lamp zal uitgeblust worden in zwarte duisternis' bevinden dat het eene geheel andere zaak is, uit een gebeden- of gezangboek, God hun Vader en Christus hun Verlosser te noemen, als 'den Geest der aanneming te ontvangen,' waardoor de levendgemaakte ziel, 'Abba, Vader' roept.

God noemt dus deze erfgenaam des hemels een zoon, tot hem zeggende: 'Dat hij steune op zijn God alsóf hij hem wilde te kennen geven, 'Hoewel gij Mij de uwe niet kunt noemen, noem Ik u evenwel, 'de Mijne.' Hoewel gij Mij geen, 'Vader,' kunt noemen, ben Ik toch Uw God. Op deze wijze wordt hij bemoedigd om op zijnen God te steunen, en op Zijne genade te hopen. Bijna zonder zijn weten, en op een diepe, wonderlijke en onbegrijpelijke wijze, wordt hij, 'geholpen door eene kleine hulpe.' (Dan. 11:34) en hoewel hij gedurig valt, evenwel wordt hij niet weggeworpen. Al is hij moede, hij vervolgt zijn weg; als is hij afgemat, hij gaat evenwel voort; al wordt hij menigmaal door de zonde en den satan misleid, hij geeft zich niet over; al wordt hij gedurig uit het veld geslagen hij volhardt echter; al geeft God geen antwoord, hij houdt niet op met roepen; al wordt hij door de boosheid zijns harten, gedurig, 'in dien poel geslingerd (Job 9:31) kan hij daar niet blijven liggen, maar worstelt op het daglicht aan; en hoewel hij verwacht dat zijne verdorvenheden eens tot zijn volkomen ondergang zullen uitbreken, en hem in wanhoop zullen voortdrijven, buiten Gods genade en bñiten het medelijden zijns volks, wordt hij evenwel als door eene onzichtbare hand beteugeld en vastgehouden.

Somtjds krijgt hij eene verpoozing van zijne onrust, juist op het oogenblik dat hij zou uitbersten; op andere tijden houden de inwerpingen der voorzienigheid, de uitbrekingen van inwendige bestrijdingen, binnen de palen, wanneer de gelegenheid tot uitbreken het allergunstigst scheen te zijn. De eene tijd werkt in dat opzicht de consciëntie, op andere tijden weerhoudt hem de menschenvrees. Nu weerhoudt hem de droefheid naar God, dan het gezicht van het kwaad der zonde. Nu, de vreeze Gods, dan een inwendig gevoel van oprechtheid en regtschapenheid; nu het gewicht der zonde en schuld, dan de vreeze dat de zaak van Christus zal gelasterd worden; vandaag, een gevoel van Gods goedheid en genade, morgen, een ernstige begeerte om tot Gods eer te leven. Deze en dergelijke werkingen, alleen bij God begenadigd volk bekend, zijn als een tegengewicht tegen de vuile ongerechtigheden, die uit het hart schijnen op te borrelen, als het water bij een sluis.

Dus schijnt hij altijd te werken en tegen te werken, te doen en niet te doen, te vechten en het onderspit te delven; te branden in inwendige hartstochten en evenwel verbroken van hart te zijn; vallende in al de onreinheden van een bedorven natuur, en opstaande in de tegenwoordigheid van een heilig God; de zonde haten en beminnende; de grootste ongerechtigheden naloopende, en bedroefd zijnde over één ijdel woord; wroetende in den vuilsten drek, en manna etende; vermaak scheppende in vorige zondenen zichzelf verfoeiende als het vuilste monster dat op de aarde te vinden is. Bij tijden gevoelt hij eene ernstige begeerte om nooit meer te zondigen, en zou hij wel zoo heilig willen zijn als een engel; op ander tijden gevoelt hij zich alsof de zonden van duizenden in zijn binnenste waren opgesloten, en alsof zijn goddeloos hart nederliggen en zich wentelen kon in alle verschrikkelikheden, die ooit door een menschenhart bedacht zijn, door de lippen zijn uitgesproken of door menschenhanden zijn uitgevoerd.

Maar let wel, mijne vrienden, het zijn alle inwendige werkingen, geen uitwendige daden. Dat zij verre. En vergeet niet dat al deze verborgen zonden, in het eigen hart van den heilige liggen opgesloten, en dat zij niettegenstaande het geweld en geraas dat zij daar maken, worden tegengehouden door de hand Gods, even als kokend water door het deksel van den ketel wordt tegengehouden. Het zij verre van ons, dat wij voor de zonde zouden strijden, of dat wij er aanleiding toe zouden willen geven dat iemand lichtvaardig zou denken, over datgene wat God haat. Neen, in waarheid zou een levendgemaakte ziel, liever willen sterven, dan dat deze verdorvenheden in daden zouden uitbreken, want juist bestaat daarin zijne ellende, dat hij zulke krachtige werkingen der zonde, in zijn binnenste gevoelt. Maar al deze dingen houden hem laag, breken zijn hoogmoed, kruisigen zijn eigengerechtigheid, snijden de lokken zijner verwaandheid af, nemen zijn zelfvertrouwen weg, doen zijn hooge taal ophouden, bewaren hem om anderen te verachten, doen hem de laagste plaats innemen, leeren hem anderen hooger te achten dan zichzelf, drijven hem tot het ernstig gebed, maken hem geschikt voor de genade, verbreken zijn vrijen wil, en brengen hem laag aan de voeten van den Verlosser, als iemand die alleen door vrije genade kan verlost worden.

Zoo toont de alleen wijze God, Zijnen kinderen genoeg van hunzelve om hen nederig te houden, en genoeg van Zijne goedheid om hen voor wanhoop te bewaren. Als de wind van vrije genade blaast, houdt de ballast van het verderf het schip in evenwicht; en als de stormen der aanvechtingen oprijzen belet het anker der hoop het te vergaan op de rots der verwoesting. Daarom zingt dan ook de erfgenaam des hemels, 'van goedertierenheid en recht'. Hij heeft een doorn in het vleesch, zoowel als openbaringen Gods. Hij wordt als een reiziger op den weg der verlostten gehouden met, 'zijne oogen recht voor zich uit ziende.' (Jes. 35:8-9) (Spr. 4:25). En hoewel hij den meesten tijd in duisternis wandelt en geen licht heeft, wordt hij toch bemoedigd en bekwaam gemaakt, om, 'op den Name des Heeren te vertrouwen, en te steunen op zijnen God.'

Nu heb ik, zoover de Heere mij daartoe in staat gesteld heeft, de bevinding van een levend gemaakte ziel opengelegd. Die hier, zeggen kan, 'dat is ook de mijne,' En die met zijne hand onder schrijven kan (Jes. 44:5) dat zulke dingen van binnen omgaan, in het verborgene zijns harten, tusschen hem en God, die is de bedoelde persoon. Maar let wel mijne vrienden, laat ons hier niet bedrieglijk handelen, noch de zaak eenzijdig beschouwen. Laat onszelf niet in het duister verbergen, zonder tot het licht te komen, en een valsche bevinding aannemen, inplaats van een 'kostelijke', (Jer. 15:19). Laat ons ook niet rusten op inwendige werkzaamheden als teekenen van genade, tenzij zij met de 'zaligheid' gevoegd zijn. Velen willen hunne zonden, hun opstand, hun kwaad humeur, hun ongeloof, de hardheid hunner harten en de doodstaat hunner ziel als zoovele bewijzen aanmerken. Maar al dergelijke zaken gevoel ik als bewijzen tegen mij, en niet voor mij, en daaruit op te maken, dat zij strekken tot mijn behoudenis, is even dwaas als dat een misdadiger al zijne misdaden zou willen aanvoeren als getuigenissen ten zijnen bate. *Het is niet de zonde, maar de werking der genade onder de zonde; het is niet het ongeloof, maar de worstelingen des geloofs tegen het ongeloof; het is niet het inwendig bederf, maar de droefheid daarover; het is niet de ongerechtigheid maar de vergeving er van; het is niet de hartstocht, maar de kracht der bevrijding er van; het is niet de hoogmoed, maar de nederigheid; het is niet de hardheid des harten, maar de verslagenheid; niet de dood maar het leven; niet de opstand van den mensch, maar Gods genade inwendig ondervonden, die de waarheid van het werk der genade, bewijzen.*

Gij belijdt dat gij hoogmoedig zijt, dat doet de duivel ook; dat gij ongeloovig zijt, maar zoo is de atheïst ook, dat gij murmureert, maar dat doen de verwerpingen ook. (Jes. 8:21); dat gij begeerig zijt, maar dat is de wereldling ook; dat gij twijfelt, maar dat doet de huichelaar ook; dat gij wanhoopt, maar dat deed Judas ook; dat gij zonder gebed zijt, maar zoo is de vleeschelijke mensch ook; dat gij verhard zijt en dat was farao ook; dat gij vreesachtig zijt, maar dat zijn de verlorenen ook (Openb. 21:8) en dat gij met schuld zijt beladen, maar dat was Kaïn ook. Laat ons nu de andere zijde eens beschouwen. Verfoeit gij uzelf evenals Job, keert gij u naar den wand als Hiskia, weent gij gelijk Petrus, steekt gij uwen mond in het stof als Jeremia, vreest gij God als Jozef, schreit gij Hem achterna als David; vindt gij Hem de sterkte uwes harten, als Asaf (Ps. 73:26) roept gij, 'Wee mij', als Jesaja (Jes. 6:5); hebt gij een week harte, als Josia, worstelt gij met God als Jacob; zijt gij bedroefd van geest, als Hanna; en hoort gij de stemme van Gods knecht, zooals de erfgenaam des hemels in den tekst? Als de consciëntie u bij de keel grijpt, zult gij stervende bevinden, dat noch twijfelingen noch vreezen u kunnen verlossen, maar dat gij alleen behouden wordt door de openbaring van Christus aan de ziel, de besprenging met zijn bloed, en de toepassing van zijne gerechtigheid.

De erfgenamen der hel wandelende in het licht

B. Maar nu hebben wij u een ander beeld te schetsen, namelijk het vreeselijk portret, van een erfgenaam der hel, wandelende in het licht. Onze stof voor deze schets, want van zulk een verandelijk beeld, dat zoo ingewikkeld, zoo onstandvastig, zoo uiteenlopend van gedaante is en zich in duizende verwisselingen en in miljoenen kleuren voor doet, kan alleen eene flauwe voorstelling worden gegeven moet uit deze drie bronnen getrokken worden,

1. uit de schrift
2. uit waarneming van anderen en
3. uit hetgeen ik zelf heb leeren kennen, van de bedriegelijke werkingen en inbeeldingen van mijn eigen hart.

Voor hen, die noch hun eigen bedrieglijkheid en huichelarij, noch de verschrikkelijke inbeeldingen die de duivel als een engel des lichts in hen verwekt, kennen, moge ik ruw, bitter, gestreng, dweepachtig en nauw van ingewanden schijnen; zij mogen zeggen dat ik alle verwijten verdiend heb, die zelf zoekers en vleeschbehagers, hem naar het hoofd werpen die zonder vreeze, hunne schuilplaatsen der leugenen opspoort. Maar dat hindert niet. Wanneer men in onze dagen het Evangelie verkondigt, moet men trachten iedereen te behagen en niemand te beleedigen; men moet de kinderen van honger laten omkomen en de bastaarden voedsel geven; men moet den erfgenaam slaan en de honden liefkozen; de kinderen Gods antinomianen noemen, en ledige vormdienaars met den naam van bevestigde christenen bestempelen. Wanneer men de omleidingen des satans onthult, predikt men uit verkeerden ijver; en als men de huichelaars, de bedriegers, de farizeeën en zelfverleiders in hunne inbeelding stijft, predikt men naar den geest van het Evangelie. Dit omkeeren der zaken, dit, goede kwaad en het kwaad, goed te noemen, het bitter voor zoet en het zoet voor bitter aantemerken, daarvoor behoede mij God, al mijn leven. Hij bekwame mij, vrijmoedig en getrouw te spreken hetzij dat men hoore of het late, opdat ik mij zelve aangenaam moge maken aan de consciëntiën van alle menschen in de tegenwoordigheid Gods, door de bekentenis der waarheid.

In den aanvang dezer predikatie heb ik uwe aandacht verzocht, aangaande den verschillende vormen waarin de aanspraak tot den erfgenaam des hemels en den erfgenaam der hel, gericht wordt. Ik heb aangemerkt, dat de eerste door de hand Gods werd aangeduid, als een eenige uit een talrijk gezelschap, en dat wel door de uitdrukking, 'Wie is er onder ulieden die den Heere vrees?' terwijl de anderen, als een zeer grooten hoop worden aangewezen, door de zeer verschillende uitspraak, 'ziet, gij allen, die een vuur aansteekt.' De weg naar den hemel is, 'eng en nauw' en weinige zijn er, die denzelfden vinden,' terwijl de poort wijd, en de weg breed is, die naar het verderf leidt,' en er velen zijn, die door dezelve ingaan. Dus, wordt de erfgenaam des hemels voorgesteld als een eenzaam reiziger, een treurig pelgrim, zijne reize te midden van de duisternis en droefheid voortzettende; maar de erfgenamen der hel als een vroolijken hoop, vast op zich vertrouwende, en zonder door vrees bekleemde harten.

De gezegende Geest dan, bepaald onze aandacht bij de uitdrukking, 'Ziet,' ziet gij allen, die een vuur aansteekt.' Ik geloof, dat als men het woord, 'ziet', aan een gedeelte der schrift ziet voorafgaan, dit woord iets gewichtigs, iets belangrijks bedoelt. Als iemand tot ons zegt: 'kijk hier of daar eens heen' verwachten wij gewoonlijk, dat er iets vreemds, iets bezienswaardigs, iets bijzonders is. Zoo schijnt de gezegende Geest in den tekst, ook onze aandacht te vragen voor een vreemd verschijnsel, voor iets dat wij niet verwachten te zien, en dat wij niet zouden opmerken, tenzij onze aandacht bijzonder er op valt. En wat is nu dat vreemde verschijnsel, dit bijzonder schouwspel, waartoe de Heilige Geest, onze bijzondere aandacht opwekt? Het is, 'een geslacht dat rein is, in zijne oogen, en van zijnen drek, niet gewasschen is.'

Al wat er van de erfgenamen der hel in den tekst gezegd wordt, kan ik gevoegelijk onder deze twee punten brengen:

1. hun gedrag
2. hun vonnis

1. Wij zullen dus, zoo de Heere er ons toe bekwaam maakt, eerst hun gedrag beschouwen opdat wij hunne misdaad mogen kennen, eer wij hun vonnis hooren. De lijst hunner misdaden is zeer kort, hoewel ook zeer zwart. De geheele som hunner schulden, wordt met weinig woorden beschreven, maar zij is zwaar genoeg, om

hen in de hel te doen nederzinken. Om hunne veelvuldige misdaden, een enkelen naam te geven, zullen wij ze, 'hoog verraad tegen den drieënigen Jehovah', noemen, dat is te zeggen: 'hoog verraad', le. tegen God de Vader, door zichzelf en zijne kinderen te noemen, daar Hij ze nooit heeft uitverkoren. 2e. Tegen God de Zoon, door Hem hun zaligmaker te noemen, hoewel Hij ze nooit verlost heeft. 3e. Tegen God, den Heiligen Geest door in een licht te wandelen, dat Hij nooit heeft ontstoken, en te rusten in een vertrouwen, dat Hij ze nooit heeft ingegeven.

De last tegen hen bestaat uit twee hoofdzaken; de schriftelijke aanklacht, om zoo te spreken, bevat twee beschuldigingen, le. dat zij een vuur aansteken, en 2e. dat zij zich met spranken omgorden. Het eerste is het begin hunner misdaad, het tweede de voortzetting er van; het eerste is de knop het tweede, de vrucht. De veroordeeling bestaat daarin, dat de 'begeerlijkheid ontvangen hebbende, de zonde baart,' in de eerste plaats, en dat de zonde voleindigd zijnde den dood baart,' ten tweede.

Laat ons nu hunne misdaden in hunne oorsprong opsporen. Zij 'steken een vuur aan.' Dat beteekent dat zij de godsdienst aangrijpen, zonder dat de godsdienst hen aangrijpt; dat zij tot de wet komen zonder dat de wet, met kracht tot hen komt. Maar hier ligt de kern hunner misdaad, hier is het keerpunt van hun toestand, dat zij een eigengemaakte Godsdienst opnemen, en die, de ware noemen; dat zij een valsch vuur ontsteken, en zeggen, dat het uit den hemel nedergedaald is. Het zou een misdaad zijn als de muntstempelaars goud en zilver in Souvereinen en Schellingen omzetten. Het zou, 'een misdaad, strafbaar bij den rechter zijn,' als men zoo verwaand was, om 's konings beelden en opschrift op muntstukken te zetten, die nooit in zijn geest opkwamen. Maar als men 's konings beeld op koper en lood zet en dat dan verguld, opdat het echt goud en zilver gelijke, om het dan voor goed geld uit te geven en zoo eerlijke menschen te bedriegen, dan wordt de misdaad honderdmaal erger. Daarom is ook volgens de oude wetten van dit land, de misdaad van vervalsching, hoog verraad, en de straf daarvoor de dood. Pas dit nu toe, op de misdaad der valsche belijders. Als het deze vervalschers mogelijk was, zichzelf de rechte godsdienst aan te schaffen, wat zij nooit zullen kunnen doen, omdat de Heere dit zichzelf voorbehoud, zouden zij toch aan de grootste verwaandheid schuldig zijn, door hun eigen godsdienst, de godsdienst van God te noemen. Maar wanneer, wat de ware staat van zaken is, hunne godsdienst niets anders is dan een gemeen namaaksel, niets dan, 'een potscherf met schuim van zilver overtogen,' (Spr. 26:23) dan wordt daardoor de misdaad honderdmaal erger.

Laat ons evenwel wat nader in de zaak doordringen, opdat deze Schrift vervuld worde, 'Men noemt ze een verworpen zilver, want de Heere heeft zé verworpen,' en wederom, 'Wiens haat door bedrog bedekt wordt, zal voor de geheele vergadering ten toon gesteld worden.' Maar daar voorbeelden treffender zijn, dan alleen eenige aanwijzingen, en daar het beter is, levende beelden te beschrijven, dan zoo hier en daar iets van te zeggen, welke woorden toch door de personen waarop zij van toepassing zijn niet zullen worden aangenomen, zal ik met Gods hulp eenige gedaanten trachten te schetsen, die dan, als zij oogen mogen hebben, hunne aangezichten in den spiegel kunnen zien, die ik hen zal voorhouden.

1. In de eerste plaats dan, als ik van plan was, mijnen adem en uwen tijd er aan te wagen, zou ik van de heidenen, de joden, de roomsch katholieken en de socianen kunnen spreken, als zijnde alle menschen die, 'een vuur aansteken, en zichzelf met spranken omgorden' en die ten laatste allen 'in smarte zullen liggen.' Maar ik ben er niet op gesteld om mijne pijlen naar die plaatsen te schieten, waar zij waarschijnlijk niet zullen treffen en daarom wil ik liever wat naderbij komen. Zulk prediken zou in de lucht schermen zijn, en op deze wijze was ik een navolger van de leeraars in de gevestigde kerk, die wonder streng zijn tegen de farizeëen en sadduzeëen van den ouden dag, en tegen de papisten en unitaristen van den tegenwoordigen tijd, maar niet weten, dat zij den farizeëer, in eigengerechtigheid, den saduceëer in ongeloof, den roomsch-katholiek in bijgegeloovige plechtigheden, en den sociniaan in haat en lastering van de leer der genade, en de verborgenheid der ware Godzaligheid, gelijk zijn. Wij willen dus zulke valsche godsdiensten, als paperij en sociniamisme, aan het rechtvaardig oordeel Gods overlaten, die van al dergelijke misleidingen zegt: 'is dat niet bij mij opgesloten, verzegeld in mijne schatten?' Mij komt te wrake toe, Ik zal het vergelden, ten tijde als haar lieder voet zal wankelen. (Deut. 32:34-35).

Laat ons liever overgaan tot de misleidingen die zich dagelijks aan onze oogen voordoen. En ik weet niet beter te beginnen dan bij de bedorven leeraars, van een vleeschelijke kerk. Zij staan op een hoogen voet, en geven zichzelf uit als voor de eenige opvolgers der apostelen, voor de eenige dienaren van Christus, voor de

eenige uitdeelaars der verborgenheden van het Koninkrijk Gods. Ik hoorde eens zulk een leeraar verklaren, in een predikatie gedaan te Oxford, voor eene vergadering van den Bisschop met zijne geestelijken, dat er geen hoop van behoudenis voor wie ook bestond, die zich vrijwillig van de Engelsche Staatskerk afscheidde. *

En dit is, naar mijn gevoelen, de gevestigde meening onder dergelijke schijnheilige geestelijken. Maar wat is al hunne godsdienst, van het begin tot het einde? Niets anders dan een opeenstapeling van vormen en plegtigheden, van menschelijke uitvinding. Dit is het vuur, dat zij hebben aangestoken, en dit zijn de sprankels waarmede zij zich omgorden. Zij roemen erop, bij gelegenheid, dat zij hunne bediening rechtstreeks van de apostelen ontvangen, hetgeen slechts een vuursprankel is, die zij hebben aangestoken, om zichzelf te overreden, dat zij de ware dienstknechten van Christus zijn.

De liturgie van het algemeen gebedenboek, waarop zij zoo hoogelijk roemen, is voor drie vierde genomen uit het paapsch getijboek. Dit is een andere ijdele sprankel, die de mensch heeft aangestoken, en waarmee hij de plaats van het hemelsche vuur denkt aan te vullen, dat de Geest der genade en der gebeden in de wedergeboren ziel ontsteekt. Wijding van kerken en kerkhoven, een soort van godsdienstige windmakerij, die verleden woensdag in onze stad, plaats had, is een andere sprankel van het menschelijk vuur. Wat bedoelen zij toch met de inwijding eener kerk? Wel, dan maken ze haar heilig. En wat wordt er dan heilig gemaakt? Zijn het de steenen en de kalk, de predikstoel en de banken, het orgel, de kandelaars en de gaspijpen? En hoe maken zij die dingen heilig? Door een weinig formulier gebeden, opgezegd door een bisschop met wijde mouwen in zijn kleed? Maar kunnen een weinig gebeden een gebouw heilig maken? Zij hebben nog het beste van alles vergeten, namelijk het wijwater, dat wij van den roomschen hadden moeten overnemen, zoowel als al het overige van hun apenspel. Daarmede moesten zij dan het kussen in de preekstoel, en de leuning van de nachtmaalstafel, en de knielmat, en de heele vergadering, besprengd hebben, dan was het al te maal heilig geweest. Hierin bestaat nu de sprankel van het valsche vuur, namelijk om de heiligheid na te apen die God op en in diegenen legt, waarin Hij wil wonen. De tegenwoordigheid Gods, maakt, 'heilig land,' zooals toen Hij aan Mozes in den brandenden braambosch verscheen. Waar ook zijne plegtige tegenwoordigheid gevoelt wordt, deze plaats is ons voor dien tijd, alleen heilig. Laat het een dorschvloer, een stal, een hut, of een kelder zijn, de plaats is voor dien tijd heilig, waar God zich aan de ziel openbaart. Zijne reine en heilige oogen keeren zich af van de hooge domkerken, van de toeloopende spitsen, van de lange koorgangen en de dreunende orgels, van deze sprankels, die het vuur van natuurlijke godsdienst, en vleeschelijke godsvrucht aansteken. Neen, zij zien op een nederig en verbroken harte, dat op een armoedig zolderkamertje, of in die laatste wijkplaats, het werkhuis, hem achteraan roept om het genot van zijne tegenwoordigheid. Het schreien en zuchten van de geestelijk behoeftigen en armen, komt in de ooren van den Heere Sebaoth, terwijl Hij ze in toorn sluit tegen den vormdienst van den hoogmoedigen priester, en de eigengerechte vergadering. Wel mag hij zeggen, tot den bisschop en zijne zeventig geestelijken die verleden week zoo vroom aan het werk waren, 'Wie heeft zulks van uwe hand geëischt? Welke volmacht heb Ik u in den godsdienst van Christus gegeven, om zulke dingen uit te vinden? Het zijn niet anders dan sprankels van vuur, door menschenhanden aangestoken, maar geene vurige kolen van zijn altaar.

En wederom, wat beduidt het, kinderen te besprengen en dat wedergeboorte te noemen? Wat is het anders dan een sprankel van natuurlijk vuur, om het genadewerk in de ziel na te bootsen? Of, wat is het, om alle dode dronkaards en afvalligen, met een lijkdienst naar den hemel te zenden, anders, dan een sprankel van menschelijk vuur, aangestoken om de overgebleven betrekkingen zoo wat op te warmen. Wat zijn geschreven predikaties anders dan een sprankel valsche vuur, om de geopende deur na te bootsen, die den gezonden dienaren van Jezus Christus, door den heiligen Geest wordt geopend? Wat is het toedienen van het sacrament aan allen die toetreden anders dan een sprankel door den mensch aangestoken, opdat de onwedergeboren harten, die zich nooit, door eene geestelijke openbaring aan de ziel met Christus vleesch voeden zich zouden opwarmen? Wat is de aflaat in het gebedenboek, anders dan een vuur te ontsteken in het hart van den huichelaar, dat de plaats van de vergeving Gods in de conciëntie van den uitverkorene, moet aanvullen en gelijken. Wat betekenen de titels, 'Eerwaarde,' en Zeer Eerwaarde.' Zijn het niet uitvindingen van priesterbedrog, sprankels door den mensch aangestoken, om den priester en het volk wijs te maken en te doen gelooven, dat de mensen die zulke namen dragen, heilig en eer waardig, als dienstknechten Gods, hun leven en hunne leer zij dan, wat het zij. In een woord, wat is de kerk van Engeland, dan een namaaksel van de kerk van Christus? Hare titels zijn slechts sprankels om de harten hunner leeraars op te warmen; Hare vormen slechts

* Deze zelfde heer, of een zijn vrienden en volgelingen, verklaarde openlijk, dat hij niet beter wist of een dissidenten (afgescheidene van de engelsche kerk) kon gezaligd worden, als dat hij wist wat er van een mahomedaan of hindoe worden zou.

nabootsingen van den Geest, en haar geheel zamenstel, slechts een verbazend groot vuur, aangestoken, onderhouden en opgeblazen door de knnst en de bedriegerijen der menschen. En dit is alles wat de mensch doen kan — het werk Gods door eigen uitvinding nabootsen.

Zoo maakte Aäron het gouden kalf; zoo namen Nadab en Abihu valsch vuur; zoo namen Korach, Dathan en Abiram ieder hun wierookvat, zoo bouwde Balak zeven altaren, en offerde eenen var en een ram op elk altaar, zoo maakte Gideon een ephod te Ophra, zoo had Micha een leviet tot zijn priester, zoo offerde Saul het brandoffer, Jerobeam richtte de kalveren te Bethel op, en de vrouwen weenden om Tammuz aan de poort van het huis des Heeren (Ezech. 8:14).

Het onderscheidend kenmerk van alle valsche godsdienst is, dat zij met den mensch, en niet met God begint. 'Ziet gij allen, die een vuur ontsteekt,' enz. Elke vorm of elk stelsel dus, dat gegrond is op vrije wil en de magt van het schepsel, is op eens als valsch vuur gekenmerkt. Maar waar vinden wij de kracht van het schepsel, vermeteler beweerd, dan onder de Ranters en Wesleyaansche Methodisten. Hun belijdenis is, dat de mensch uit zichzelf tot God kan gaan, dat hij zichzelf een nieuw hart kan maken, kan komen tot Christus, kan gelooven, hopen en liefhebben, naar zijn eigen vrijen wil, en door de oefening van zijne natuurlijke sterkte, die zij beweerden dat alle menschen bezitten, doen kan wat hem goed dunkt. Alzoo ontsteekt de vrije wil een vuur, en de verwaandheid blaast de kolen op. Zoodat al hun godsdienst, zoover als zij het werk is van het schepsel niets anders is, als eene nabootsing van het werk des Heiligen Geestes in de harten zijner uitverkorenen. Het natuurlijk geloof neemt bij hen de plaats in van het bovennatuurlijk geloof, ijdel vertrouwen de plaats van goddelijke verzekering, spinnewebben hoop de plaats van eene goede hoop door genade, vleeschelijke overredingen de plaats van goddelijke droefheid, veel bidbeweging maken de plaats van den geest der gebeden, en het geroep en geschreeuw van 'Amen,' en 'Heere hoort ons' de plaats van de gemeenschap met God. Zoo hard schreeuwen als men kan is bij hen prediken met kracht, liederen zingen op de manier van een liedjeszanger is God prijzen; opvijzelen van den vrijen wil tegenover doode zondaars, is het evangelie prediken, eene verandering van levenswijze is bekeering tot Christus; vurigen ijver tegen de leer der genade is vast te staan voor Gods zaak, en deze wereld met eene toegeschroeide consciëntie te verlaten, is zegevierend, in de volle verzekerdheid des geloofs te sterven.

Eens bezocht ik zulk een bekeerde, die het geheele land door, was bekend gemaakt als iemand die over den dood zegevierde. Hij was ook inderdaad niet bevreesd om te sterven, maar toen ik begon te spreken over den grond van zijn vertrouwen, bevond ik hem, niet de minste zelfkennis te bezitten, onwetend te zijn van den vloek der wet; onwetend dat hij verdiend had voor eeuwig verloren te gaan; en hoewel hij toch van Christus sprak; was hij onwetend van het bloed der besprenging en de openbaring van eene rechtvaardig makende gerechtigheid. Even als alle zelfbedriegers kon hij de proef niet doorstaan, maar na eenige ondervraging keerde hij zich van mij af en gaf mij geen antwoord meer. Zoo is hun beginsel verleiding (bedrog) en worden zij daarin bevestigd en gewoonlijk sterven zij er in.

De belijdenis die zij elke week doen op de klassevergadering steekt het vuur van huichelarij aan, terwijl vervolgens ieder lid, in bevinding niet voor een ander wil achterstaan. De liefdemaaltijd, en het waarnemen van de wacht, gevoegd bij de opgewondenheid gewekt door de vele lichten, steken het late uur, het zingen, het gebalk van den prediker, en het geschreeuw en Amen zeggen van de hoorders, een vuur aan, dat voor liefde tot God moet doorgaan. De hartstogtelijke opwekking van een prediker tot de goddeloozen, om tot God weder te keren, ontsteekt een sprankel van natuurlijk gevoel, dat zij gretig aangrijpen als de weekmaking door de gezegenden Geest; terwijl ijver voor John Wesley, of voor de zaak van de eerste methodisten, een vuur van binnen doet oprijzen, dat zich naar buiten openbaart, in het bouwen van nieuwe kapellen, het onderhouden van plaatselijke predikers, Arminiaansche geschriften en het bovenal haten van onvoorwaardelijke uitverkiezing, bijzondere verlossing en toegerekende gerechtigheid.

Ik heb aangemerkt dat de valsche godsdienst duizenderlei gedaanten en kleuren aanneemt, en daarom moeten wij er ons niet over verwonderen, als zij zich soms in een kleed steekt, rechtstreeks tegenover de Arminianerij staande. De satan geeft er weinig om hoe het vuur wordt aangestoken, zoolang als Gods hand het maar niet doet. Dood calvinisme is even goed een soort brandstof om de vlam van valsche godsdienst op te doen branden, als de verrotte houten van vrijen wil en schepselsverdienste. Alzoo onsteekt een gezonde belijdenis het vuur van hoogmoed in dezulken wier oordeel niet recht is. Wijsheid in het hoofd, ontsteekt de sprankels van verwaandheid: verkiezing in het hoofd, ontsteekt ijdel vertrouwen; onderscheidende genade, als een leerstuk in het hoofd opgenomen, en niet in waarheid in de ziel gevoeld, blaast de kolen van aanmatiging op,

en zelfs souvereine genade, woordelijk als een papegaai geleerd, verhardt het hart als klei tot een steen verhard wordt, zonder het in de vlammen der goddelijke liefde te doen smelten. Al die doode calvinisten nu, die bastaards en geen zonen, die kinderen der dienstmaagd en niet der vrije, zij mogen dan van de Arminianen in belijdenis verschillen, maar zij doen even als zij. — dat is, zij steken een vuur aan. God geeft hun noch licht, noch warmte. Zij leeren zichzelf de leerstukken der genade, maar ontvangen ze niet uit den hemel; zij gelooven in de verkiezing, bijzondere verlossing, toegerekende gerechtigheid en eindelijke volharding, niet omdat eenige dezer waarheden aan hunne harten verzegeld zijn, maar omdat zij ze in den Bijbel lezen, of van den predikstoel hooren.

Nu zal ik nog een ander soort van godsdienstige lieden aanwijzen, die op weinig uitzonderingen na, een vuur ontsteken, en in die sprankels wandelen. Dat zijn de evangelische leeraars van de gevestigde kerk. Hoe weinigen van hen, kunnen een verslag geven van de handelingen Gods omtrent hunne zielen. Wat zijn er geen of weinig onder hen, die op verscheidene plaatsen werkzaam zijn, die de struikelblokken uit den weg kunnen ruimen, die in de bevinding van een beproefde ziel kunnen indringen; die eene beschrijving van het werk der genade in het hart kunnen geven; die een scheidslijn weten te trekken tusschen schapen en bokken, en die met zalving, zoetheid en kracht kunnen prediken. Ik ken er geen half dozijn, zelfs niet bij gerucht, die gezond in de leer zijn. Zij schijnen dus niets anders dan droge letterknechten, leerstellige calvinisten te zijn, die al wat zij weten uit Romaine, Gill of Hawker hebben gehaald zonder ooit door den gezegenden Geest in de waarheid geleid te zijn. Het licht heeft hun hoofd bereid, maar is niet doorgedrongen tot hunne conscientie; de waarheid is tot hun verstand gekomen, maar heeft nooit hun hart getroffen; Christus is veel op hun tong, maar is nooit aan hunne ziel geopenbaard. Het geloof woont gewoonlijk op hunne lippen, maar heeft nooit eeuwige zaken tot hunne harten gebragt; altijd hebben zij het over berouw en bekeering, maar zelf hebben zij er nog nooit berouw over gehad, dat zij in het gebeden boek zoo met God gespot hebben, net zoo min als dat zij van het liegen, tot het spreken der waarheid bekeerd zijn. Zij prediken meest tegen de zonde, en veroordeelen ons als Antinomianen, en evenwel kunnen zij er geen zonde in zien om van de goddelooze boeren tienden te nemen. Zij geven het sacrament aan Christus vijanden, en noemen wereldlingen en huichelaars, 'zeer geliefde broeders', begraven dronkaards alsof het kinderen Gods waren, en danken God dat zij zoo eenstemmig hebben gebeden, terwijl hunne eigene harten aan het andere einde der wereld waren en de halve vergadering rondom hen zat te slapen. Zij kunnen er geen kwaad in zien om de kerk van Christus met de wereld te vereenigen. Zij verdedigen de zake Gods met vleeschelijke wapenen; zij noemen eene parochie van doode zondaars, een kudde van Christus en onderwerpen die aan het gezag van een vleeschelijke bisschop, die bevestigd is door een goddelooze opperpriester, terwijl zij in den kring hunner formulier gebeden, hun door een kerkorde voorgeschreven, steeds rondloopen. Een teedere conscientie doet zulke dingen niet, en sommige van hen die zij Antinomianen noemen, zouden liever de straat vegen, of bedelen, dan zich op zulke voorwaarden in het bezit van een bisdom verheugen.

Deze dan, 'steken een vuur aan', want ik ben er zeker van, als God er één in hunne harten had ontstoken en 'in hunne beenderen had besloten,' dit vuur hen spoedig van eene vleeschelijke Staatskerk zou uitbranden.

De artikelen van onzen eerwaardige Staatskerk; onze onvergelykelijke kerkorde; de wijsheid en godsvrucht der hervormers; de apostolische opvolging der bisschoppen; de bewonderenswaardige middenstand tusschen het pausdom ter eene, en de geestdrijverij ter andere zijde; de hooge personen die leeraars in de kerk van Engeland geweest zijn; de oordeelkundige Hooker, de heilige Leighton, de geestelijke Hervey, de evangelische Romaine, de gezonde Scott, de godvruchtige Newton, wie heeft al die sprankels niet hooren knappen, van het vuur dat aangestoken wordt door den mond van evangelische predikers? Dit zijn de sprankels waaraan zij zichzelf wannen, wanneer eenige nevelachtige, schrikverwekkende overtuigingen van de kwaadheid hunner zaak in hun verstand oprijzen; terwijl zij met dezelfde houtskool een vuur in den boezem hunner hoorders ontsteken. Maar wie, die een sprankeltje geestelijk licht heeft, ziet niet dat al die uitvluchten en verschooningen een valsch vuur zijn, en dat ten jongsten dage de vraag niet zal zijn of Newton, Romaine of Hawker in eene vleeschelijke stelling volhardden, maar welke waarborg hunne lofpredikers er in hadden om kwaad te doen opdat het goede daaruit mogt voorkomen, of zich aan voorbeelden te houden door menschen gegeven, inplaats van de banier der waarheid door den eeuwig levenden God gegeven, omhoog te houden.

Maar ik zou een grooten hoop vuurontstekers overslaan, als ik geen acht gaf op eene andere klasse van godsdienstige belijders, namelijk de Algemeene Dissenters. Zij noemen zichzelve Calvinisten, maar zij zijn werkelijk Arminianen; zij belijden vrije genade, maar zijn inderdaad kampvechters voor den vrijen wil. Verzonken in vleeschelijke gezindheid, begraven in wereldgezindheid tot boven toe volgestampt niet eene doode belijdenis, vervreemd van het leven Gods, halen zij inderdaad de tintelton der natuur, en het staal en den vuursteen van menschelijke uitnemendheid voor den dag, om eenige sprankels valsch vuur te maken. Het Zondagmorgen gebed van den dooden leeraar, voorzien van een overvloed uitgezochte woorden en prachtige volzinnen, en met een fraai koorkleed en linten aan, zich gemakkelijk bewegende, van aangename manieren, en een gouden ring aan de vingers, heeft een wonderlijke kracht om het vuur van natuurlijke godsdienst weer te doen opbranden, dat door de drukte van de werkzaamheden in de week bijna uitgebluscht was.

De sprankel aldus ontstoken zijnde, wordt door een goed verdeelde predikatie verder aangeblazen. Zij verwakkert de vonken door eene lezing over den plicht om te gelooven, en is wel gekruist met de donders van den berg Sinai waarschuwingen tegen de Antinomianen als ook tegen geestdrijverij, en vooral goed voorzien van menschelijke bewijsredenen, academische welsprekendheid, een beroep te doen op de rede, en aanhalingen uit schrijvers. De slaperige bidstond, het maandelijks voorschrift, de lezing der week, het dagelijksch kapittel, de huiselijke formuliergebeden, de wettische schrijver, het godsdienstig gerammel, hier en daar aan huis opgehaald als een soort beleving, — dit alles moet dienen om de uitgaande sprankel der natuurlijke godsdienst weder aan te blazen; en als dit ontbreekt, dan wordt er hulp gezocht bij de opwekkende middelen der staatkunde en de partijzucht, of bij den brandenden ijver tegen datgene wat men sterke leerstukken noemt, en de bekrompen schijnheiligen die zich daarmede ophouden. Men ontbeert dus nooit een brandglas om het vuur aan te steken en heeft ook geen blaasbalgen gebrek om de vlam aan te blazen.

Al deze karakters hoewel zij in andere opzichten van elkander verschillen, gelijken toch hierin elkander zeer juist, dat zij met God beginnen, in plaats dat God met hen begint. Alzoo is hunne godsdienst niet uit den hemel, maar van deze aarde; niet het werk, van den Heiligen Geest, maar het ellendig werk van het schepsel: niet de vrucht van vrije genade, maar het werk van den vrijen wil; niet een hemelsch beginsel uit God geboren, maar een valsche nabootsing, geboren uit het bloed of de wil des vleesches of uit de wil des menschen.

Maar, van de personen die wij beschreven hebben, wordt niet alleen gezegd dat zij een vuur aansteken, maar dat 'zij zichzelve ook met spranken omgorden.' Deze spranken ontstaan dus van hetzelfde vuur dat zij hebben aangestoken, en komen voort uit de vlam, als zij hoog genoeg opgeblazen is. Er wordt van hen gezegd, dat zij zich met deze sprankels 'omgorden', dat is, er zich mee omringen. Zij staan, alzoo midden in de vlam, en de spranken die aan alle kanten uit het vuur vliegen, omringen hen geheel. Maar wat is de uitwerking van die vurige cirkel, waarmede zij omringd zijn. Zij snijdt hen natuurlijk alle gezicht op de dingen daar buiten af. De sprankels die in alle richtingen vliegen, waarin het vuur wordt aangeblazen, laat den ontstekers er van niets anders toe te zien dan de vlam, waaruit zij voortkomen en naarmate de brandstof brandt en de sprankels vliegen, zet de brandende hoop alles in het donker, behalve zichzelve en hen die er door worden ingesloten. Op deze wijze, verblindt alle valsche godsdienst, naar dezelfde mate dat zij op het gemoed kracht uitoefent, dit gemoed voor de waarheid, vervult het met vooroordeel, verzegelt de consciëntie, verhardt het hart, ontvlamt het in partijzucht en doet elke hartstocht branden in haat, woede en ijver tegen al degenen die niet zien als zij ziet, en niet handelen zooals zij handelt. Ijver voor de valsche godsdienst van de Roomsche kerk stak in de dagen van de bloeddorstige Maria, de brandstapels op Smithfield aan, en ijver voor de kerk van Engeland ontvlamt tegenwoordig bijna even sterk de harten van duizenden, tegen de Dissenters*.

Ijver voor de leerstellingen der methodisten verwarmt sommigen; ijver voor een gematigd calvinisme, zooals het genoemd wordt, ontsteekt anderen. Iedere valsche sekte, heeft haar eigen vreugdevuur; en het licht daarvan uitstralende, is werkelijk zooals men geloof, de gloed der hemelsche waarheid. De hitte, door het opvliegen der sprankels ontstaan, doet de verleiding, door het verspreiden van eene valsche warmte welig groeien en een vurigen ijver ontstaan om de dwaalgevoelens in werking te brengen, die door het licht in de ziel

* Een van de schijnheiligen te Oxford, waarover ik te voren gesproken heb, prijst op deze wijze de vervolging aan. 'Hierin' schrijft hij, 'ligt het verschil tusschen de behandeling van iemand die in eene personeele dwaling verkeert en van een ander die stout genoeg is om zijne nieuwigheden publiek te maken. De eerstgenoemde verdient onze grootste achting en toegenegenheid, en de nauwste oplettendheid, terwijl de laatste geen versooning waard is. Hij matigt zich de plaats van verleider aan en voor zoover hij in zijne dwaling voortgaat, moet hij behandeld worden door de bevoegde macht, alsof hij een belichaamd duivel ware.'

zijn ontstoken. Hierin ligt dus de nabootsing van den waren godsdienst door den valschen. De ware godsdienst geeft licht voor 't oog en warmte voor de ziel. In de valschen vindt men ook deze twee eigenschappen. Geeft God licht in de harten van de erfgenamen des hemels, zoo ook werpt de satan een licht in de hoofden van de erfgenamen der hel. Deelt God warmte en licht mede, om de harten zijns volks inwendig te doen branden; zoo ontvlamt ook de satan, door de sprankels der natuurlijke godsdienst, de vleeschelijke gemoederen zijner kinderen, in scheinheiligheid, warmte en ijver. Ziet de een, de ander ziet ook. Handelt de een door gevoel, de ander ook. Is de een overtuigt van de waarheid, de ander is overtuigt van de dwaling; en handelt de een uit eene begeerte om God te behagen, dan denkt de ander dat hij Gode een dienst doet als hij de heiligen vervolgt.

Dus hoe consciëntieuzer iemand is, des te grooter vijand zal hij zijn van de kerk van Christus als hij zich met de sprankels van valsch vuur omgordt. Hoe meer hij uit beginsel handelt, zooveel te bepaalder zullen zijne aanvallen zijn, en hoe heeter hij in valschen ijver brandt, zoo veel te heviger zal hij de waarheid Gods tegenstaan. Godsdienstige menschen zijn alzoo meer verbitterd tegen de kinderen Gods dan de ongeloovigen, en zij die een valsche godsdienst belijden, zijn heviger tegen de waarheid, dan zij die in het geheel geen godsdienst hebben. Daarom zijn de priesters altijd en ten allen tijde, de grootste vijanden van de ware godsdienst geweest, en tegenwoordig zijn het de bedorven priesters in de gevestigde kerk, en de valsche leeraars onder de dissenters.

2. Ik zeide in het eerst, dat ik het gedrag van de erfgenamen der hel, en dan hun vonnis zou beschouwen. Hun vonnis dan, zooals het door den mond Gods in den tekst wordt verklaard, is tweevoudig. Het eerste gedeelte er van ligt opgesloten in de woorden 'Wandel in den glans van uw vuur, en in de spranken die gij ontstoken hebt.'

a. Overgegeven te zijn aan blindheid, door een rechtvaardig oordeel, is een van de vreeselijkste vonnissen die ooit uit Gods mond gaan kunnen. En dit is een der eerste gedeelten van het strafgericht, tegen diegenen uitgesproken, die een vuur aansteken en zichzelf met spranken omgorden. Het is alsof de mond van den Richter der gansche aarde aldus tot hen sprak: 'Gij hebt besloten uzelf te bedriegen. Ik wil u daaraan niet ontdekken. Gij hebt een valsch vuur ontstoken; Ik wil het niet uitblusschen, opdat Ik u het ware geve. Neen, wandel in het licht van uw vuur, verheug u in uw ijdel vertrouwen: rust vastelijk op uw ingebeelde hoop, kweek uw verwaand geloof aan; troost uzelf met uwe plegtigheden, vormen en kerk gebruiken, en zijt ten volle overreed van de waarheid uwer valsche leerstellingen. 'Ik zal ook verkiezen den loon hunner handelingen,' (Jes. 66:4). Ga maar voort met de maat uwer ongerechtigheden vol te maken, met het kwade goed en het goede kwaad te noemen, en bitter voor zoet en zoet voor bitter aan te nemen, totdat gij geen oog en hebt om het eene te zien, noch gevoel om het, andere te onderscheiden. Dat is alzoo het vonnis van God tegen deze erfgenamen der wraak, die opgesloten zijn in de verleidingen der valsche godsdienst. En zooals het vonnis is, zoo is ook de uitvoering. De uitwerkselen er van, zien wij elken dag voor onze oogen; en hebben plaats in bijna al de kerken en kapellen van het land. De belijder der natuurlijke godsdienst wandelt alzoo in het licht dat hij zelf aangestoken heeft. Goddelijke wraak in zijne ziel tegen de zonde, en de vloek der wet in zijne conciëntie hebben hem nooit opgewekt, uit zijnen droom van menschelijke verdienste, en vleeschelijke gerechtigheid. Vleeschelijke gerustheid houdt hem in hare ijzeren armen gesloten. Ijdel vertrouwen heeft hem als met een weinig opium in slaap gesust. Nog schuld, noch vreeze, twijfel noch verschrikking, verstoort ooit zijne rust. Zoo min als in de Doode zee, is er leven of beweging in hem. Ingenomen met zichzelf, en als een jeugdige schoonheid bekoord door het aanschouwen van haar eigen aangezicht rolt hij gemakkelijk door het leven, zonder eenige afsnijdende overtuiging, ééne doorborende gedachte, ééne twijfeling, die hem doet wankelen aangaande zijne hoop dat hij naar den hemel gaat.

Maar als er soms eenige twijfelingen in hem oprijzen, komen dadelijk, de bestendigheid van zijn voorgaand leven, zijne aandachtigheid bij hetgeen hij noemt, 'zijne godsdienstplichten,' zijne liefde tot de armen, en duizende andere dergelijke inblazingen bij hem te voorschijn, om de opgekomen twijfelingen, van hem weg te nemen. Hij is opgeruimd, want hij heeft noch kommer, noch droefheid, en dat is het, wat men met den naam van 'opgeruimde godsvrucht', bestempelt. Hij is goed van inborst, en dat noemt men, 'christelijke teederheid.' Hij is vriendelijk jegens iedereen en dat wordt 'de geest van een waar christen' genoemd. Hij gaat steeds ter kerk of naar de kapel, knielt hij het Saóremérit of zit altijd vooraan, en dat wordt beschouwd als 'het puik der godsdienst.' Hij twijfelt niet aan zijn staat en dat wordt 'de volle verzekering des geloofs' genoemd. Hij is vrijgevig aan de armen, en dat wordt geheeten, 'liefde tot Christus'. Hij veroordeelt niemand, en denkt van iedereen het goede, en dat wordt beschouwd als 'te wandelen naar den geest van het Evangelie'. Hij leest veel

in den Bijbel, maar nog meer godsdienstige schrijvers, en dat noemt men 'een vergevorderd christen' te zijn. Hij herinnert zich teksten en predikaties van halve eeuwen terug, door die steeds weder te herhalen gaat hij door voor een 'die in het geloof bevestigd is'.

Zoo verschaffen hem al die sprankels van natuurlijke deugd en vleeschelijke godsdienst, licht en warmte om bij te wandelen, en datgene waarmede hij zichzelf opknapt. 'Hij is niet in moeite, als andere menschen', dat wil zeggen, Christenen, 'hij word niet met andere menschen geplaagd' (Ps. 73:5). Nooit voelt hij koude, want zijn vuur brandt altijd: nooit duisternis, want zijne sprankels geven altijd licht. Treuren doet hij nooit, want hij gevoelt geen zonden om over te treuren; nooit is hij met schuld beladen, omdat zijne consciëntie nooit week gemaakt is. Nooit heeft hij droefheid over Godsgemis, omdat hij nooit Zijne tegenwoordigheid gevoeld heeft. Hij schreit er ook niet om, om Christus te mogen leeren kennen, want hij denkt dat hij Hem reeds genoeg kent. Nooit zucht hij onder bestrijdingen, omdat hij van binnen geen nieuw beginsel heeft dat de last er van gevoelt. De duivel kwelt hem niet, want hij is al rede in zijn bezit, en de schrik des Heeren beweegt hem niet, want God heeft hem rechtvaardig aan zijne blindheid overgegeven. Dus omringd door voorspoed, en vervuld met meer dan het hart wenschen kan, heeft 'zijn huis vrede, zonder vreeze, en de roede Gods is op hem niet, hij zendt zijne jonge kinderen uit als eene kudde, en zijne kinderen huppelen; hij heft op met den trommel en de harp, en verblijdt zich op het geluid des orgels.' (Job 21:9-12).

b. Maar nu moet ik een tweede gedeelte van hun vonnis beschouwen. 'Dit geschiedde u van mijne hand, in smarte zult gijlieden liggen.' Iets van dit vonnis wordt dikwijls in dit leven reeds uitgevoerd, maar somtijds is het volle gewicht er van bewaard tot het toekomstig leven. Zoo wordt in sommige gevallen de verleiding, het bedrog dat over het hart lag uitgespreid, reeds op het sterfbed weg genomen. De vleierij van godsdienstige menschen, het zelf bedrog van het hart, de verleiding des satans, al wat de ziel met ijdele hoop vervuld heeft, vliegen weg op de nadering van den koning der verschrikking. Een straal van het eeuwige vuur in de consciëntie, stuit den droom waardoor het hart zich bedroog. De sprankels van Tophet, 'van gisteren bereid, door den adem des Heeren als een zwavelstroom aangestoken,' zetten op eens de verzameling van hout, hooi en stoppellen jaren lang bijeen vergaderd, in brand; de zekerheid des doods, de waarheid der eeuwigheid, de gestrenge rechtvaardigheid Gods, de onmogelijkheid van ontkoming, de herinnering aan het verledene, de schrik der toekomst de aanklacht van een schuldige consciëntie vallen aan als een stroom en vegen al de schuilplaatsen der leugen waarin men zich zoo lang verblijd heeft, in wanhoop weg. De vrije wil breekt in tweeën, als een draad van vlas verbroken wordt, als zij het vuur riekt.' (Richt. 16:9); menschen verdienste verdwijnt als het kaf dat door een wervelwind naar buiten wordt gedreven, en als rook uit den schoorsteen (Hosea 13:3). Het natuurlijk geloof verdort, even als een beek wanneer hare wateren door de hitte verteerd worden' (Job 6:17) en wanhoop verteerd de valsche hoop, even als droogte en hitte de sneeuw doen smelten.' Hij, die dacht een groot christen te zijn bevindt nu dat hij in het geheel geen christen is. Hij die van zichzelf zeker geloofde, dat hij op den weg ten hemel wandelde, bevindt zich eensklaps aan de poorten der hel. En nu ziet hij, dat die leerstellingen juist de waarheid bevatten, die hij altijd ontkend heeft, en in ongerechtigheid heeft ten onder gehouden. De ijzeren poort der verkiezing, de diepe, onoverkomelijke kloof van Gods raadsbesluit, de koperen slagboom van die verwerping, die hij eens niet geloofde en waartegen hij vocht, maar die hem nu door de knagingen van zijn geweten duidelijk wordt, het vast besluit van Jehovah 'om genadig te zijn, dien hij zal genadig zijn,' en die alleen, — dit alles verdrijft zijne hoop, en werpt de ziel vademen diep in al de afgrijselijkheden der wanhoop. 'Nu lacht God in zijn verderf, en spot wanneer zijne vreeze komt' (Spr. 1:26). Hij roept tot den Heere, maar 'Hij antwoord hem niet, noch door droomen, noch door den Urim, noch door de profeten.' (1 Sam. 28:6). Alzoo, 'is hij als in één oogenblik tot verwoesting gebracht, en te niet geworden door verschrikkingen.' (Ps. 73:19).

Zoo was het met Achitofel met wien David eens zoetelijk raad pleegde en te zamen ten huize Godes wandelde, die 'toen zijn raad niet werd opgevolgd, naar zijn huis ging en zich verhing' (2 Sam. 17:23). Zoo was het met Saul, 'toen de Heere van hem week, en zijn vijand werd.' (1 Sam. 28:16). 'Hij nam zijn zwaard en viel er in.' (1 Sam. 31:4). Zoo was het met Judas toen hij zich in een aanval van wanhoop verhing, en nedervallende al zijne ingewanden werden uitgestort. Zoo was het met Franciskus Spira, in de dagen der hervorming, en zoo heb ik het zelf aan de doodbedden van verscheidene belijders gehoord.

Nu, in al deze gevallen en duizende andere van die soort, wordt er niet over gepraat of anders worden zij verzocht door de woorden van zenuwachtigheid, verstandsbedwelmig, lichamelijke zwakte, vreeze zonder grond, aanvallen van den vijand, verberging van Gods aangezicht dat men niet op het sterven, maar op het leven moet zien, en zoo voort, alle handige uitvindingen van den satan om zijn guichelspel te kunnen vol-

houden. In al deze gevallen, zeg ik, is God begonnen, het vonnis van den tekst uit te voeren, 'Dit geschied u van mijne hand, in smarten zult gijlieden liggen.' Zoals onder de romeinsche wet, waar de misdadiger eerst werd gegeeseld voordat hij ter dood werd gebracht, en in latere tijden, waarin de grootste schelmen eerst de hand werd afgesneden, voordat hun de bijl op den nek viel, zoo was de mindere straf het voorspel en bewijs van de grootere. En zoo gebiedt God sommigen in dit leven, in smarte neder te liggen, als de verzekering en de voorsmaak, dat zij eeuwig in de hel zullen liggen. Dus even als de hemel beneden in de harten der verlost en begint, zoo begint de hel dikwijls beneden in de harten der verlorenen.

'Zijt gij gekomen om ons te pijnigen voor den tijd,' vraagden de duivels van den ouden dag. En zoo zijn er velen, die, voor dat zij in de buitenste duisternis worden heengedreven zichzelf verwenschen, en hun koning en God vervloeken als zij opwaarts zien. Maar de duivel is nooit klaar met bedriegen, en daarom worden dan ook de hevigste aanvallen der wanhoop, dikwijls als ondervindingen door genade beschouwd en rondgebazuind, in de sterflieden van het evangelisch magazijn, het register, of de christelijke opmerker, als het fraaie getuigenis van den Eerw. Heer, iemand, die groote ster aan den godsdienstigen hemel.

Maar altijd voert God dit vonnis: 'In smarte zult gijlieden liggen' in dit leven niet uit. Integendeel, in de meeste gevallen wordt den misdadiger uitstel verleend en de uitvoering van het vonnis uitgesteld. Dit deed Asaf zoo struikelen en zijne voetstappen bijna uitglijden als hij zag dat de goddeloozen niet alleen voorspoed in de wereld hadden en hunnen rijkdom vermenigvuldigden, maar dat er ook 'geen banden tot hunnen dood waren,' dat wil zeggen, dat als zij gingen sterven zij niet vreesden, en dat zelfs in dit plegtig uur 'hunne kracht frisch was.'

En zoo gaat het gewoonlijk nog. Honderden godsdienstige menschen, sterven als lammeren, terwijl hun eeuwig deel onder de bokken zal zijn. Een zoete glimlach speelt, zoo als men zegt, om het gelaat van menig dood lichaam, terwijl de uitgegane ziel ter zelfder tijd huilt onder de verbreking des geestes in de buitenste duisternis en de verblijfplaatsen der verdoemden 'Hij stierf nu juist zoo zegevierend niet. 'Het is waar, hij had zoo geen optrekkingen, maar hij is toch zeer kalm afgestorven', is iets van het praatje van den dag. Maar zoo kalm, sterven duizenden opgeblazen zondaars, omdat hunne lichaamskracht bijna geheel is uitgeput en wier verstand beneveld is. Zij zinken weg in den dood, als het pitje van eene uitgaande kaars. 'Onze afgestorven vriend,' (zoo staat er in een godsdienstig tijdschrift) 'kon niet roemen op groote openbaringen. In beginsel was hij ook zeer tegen die doodsbeds vertooningen waarvan vele zulke hóoge gedachten koesteren. Maar hij was iemand die vast stond, een liefderijk en zorgvuldig vader, een lief man, een warm voorstander van de kerk,' of 'een echte vriend van de afscheiding,' zoo als 't best uitkomt en hij is zonder twijfel ingegaan in de ruste.' 'Zoo netjes lappen zij het' (Mich. 7:3). De ware geschiedenis is echter, dat hij met bedrog begon, voortging en stierf. Het voorhangsel werd niet van zijn hart gescheurd, totdat de onzichtbare staat hem voor de eerste maal de vreeselijke werkelijkheid toonde dat hij met een leugen in de rechterhandt gestorven was. En hoewel voor eenigen tijd uitgesteld, is het vonnis waar en letterlijk uitgevoerd. 'Dit geschiedt u van mijne hand, in smart zult gij lieden liggen', is het niet op het doodbed, dan toch gewis in de vlammen van het eeuwige vuur.

Maar niemand van de erfgenamen des hemels zal in smarte nederliggen. Zij mogen duister, vol twijfel en vreeze eenigen tijd op hun sterfbed doorbrengen; zij mogen, hoewel zij vroeger eene openbaring van vergevende liefde en de inwendige openbaring van Jezus gehad hebben, zich nu niet grootelijks verblijden, maar zij hebben eene hoop die haar anker in het binnenste van het voorhangsel geworpen heeft; een geloof dat rust op het voleindigde werk des verlossers en eene liefde die naar God uitgaat. 'Het einde des oprechten, is vrede, 'zij rusten op hunne slaapsteden', en hopen zelfs in hunnen dood (Spr. 14:32) bevindende dat de stok en de staf Godes hen vertroost, als zij wandelen door de schaduwe des doods.

Ik heb van twee tegenover elkander staande personen, hun begin, voortgang en einde geschetst. Welk persoon zijt gij? Als gij alleen een godsdienstige zijt dan zult gij, tenzij genade het voorkome, in smarte nederliggen volgens het vonnis dat over u uitgesproken is. — Zijt gij een levendgemaakte ziel, dan zult gij eens, hoewel nu in de duisternis wandelende en geen licht hebbende, het aangezichte Gods met vreugde aanschouwen. Amen.